

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра міжнародних економічних відносин

Допущено до захисту

Завідувачка кафедри

Уханова І.О.

«__» _____ 2024 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня бакалавра
зі спеціальності 292 Міжнародні економічні відносини
за освітньою програмою «Міжнародні економічні відносини»
НА ТЕМУ: «РОЛЬ МІЖНАРОДНИХ ТА РЕГІОНАЛЬНИХ
ЕКОНОМІЧНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ У ПОВОЄННОМУ ВІДНОВЛЕННІ
ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ»

Виконав:

Студент 4 курсу ФМЕ, 3 групи

Павлюк Максим Віталійович _____

(підпис)

Науковий керівник:

старший викладач кафедри МЕВ

Гусенко Ольга Сергіївна _____

(підпис)

ОДЕСА-2024

АНОТАЦІЯ

Павлюк М.В. “Роль міжнародних та регіональних економічних організацій у повоєнному відновленні економіки України”.

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра зі спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини» за освітньою програмою «Міжнародні економічні відносини». - Одеський національний економічний університет. - Одеса, 2024 р.

Кваліфікаційна робота бакалавра складається з трьох розділів. Об'єктом дослідження є взаємодія України з міжнародними та регіональними економічними організаціями у контексті повоєнного відновлення економіки країни.

У роботі розглядаються теоретичні основи функціонування міжнародних та регіональних економічних організацій. Визначаються їх сутність, основні функції, а також аналізується міжнародний історичний досвід повоєнного відновлення економік.

Здійснено аналіз макроекономічних та фінансових показників України. Проаналізовано взаємовідносини України з міжнародними фінансовими організаціями в контексті повоєнного відновлення економіки України. Здійснено аналіз ролі регіональних економічних організацій у повоєнному відновленні економіки України.

Визначено перспективи підвищення ефективності використання ресурсів міжнародних та регіональних економічних організацій у повоєнному відновленні української економіки. Запропоновано концептуальні напрями участі міжнародних та регіональних економічних організацій у повоєнному сталому розвитку економіки України.

Ключові слова: міжнародні економічні організації, регіональні економічні організації, економіка України, повоєнне відновлення, російська агресія.

ANNOTATION

Pavliuk M.V. "The role of international and regional economic organizations in the post-war economic recovery of Ukraine".

Qualification work for a bachelor's degree in specialty 292 "International Economic Relations" under the educational program "International Economic Relations". - Odesa National Economic University. - Odesa, 2024.

The bachelor's qualification work consists of three sections. The object of the study is Ukraine's interaction with international and regional economic organizations in the context of the post-war economic recovery.

The thesis examines the theoretical foundations of the functioning of international and regional economic organizations. Their essence and main functions are defined, and the international historical experience of post-war economic recovery is analyzed.

The macroeconomic and financial indicators of Ukraine are analyzed. The relations between Ukraine and international financial organizations in the context of the post-war economic recovery of Ukraine are analyzed. The role of regional economic organizations in the post-war economic recovery of Ukraine is analyzed.

Prospects for increasing the efficiency of using the resources of international and regional economic organizations in the post-war recovery of the Ukrainian economy are determined. The conceptual directions of participation of international and regional economic organizations in the post-war sustainable development of the Ukrainian economy are proposed.

Keywords: international economic organizations, regional economic organizations, Ukrainian economy, post-war recovery, Russian aggression.

ЗМІСТ

	Стор
ВСТУП.....	4
Розділ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ МІЖНАРОДНИХ ТА РЕГІОНАЛЬНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ ...	8
1.1. Сутність та функції міжнародних та регіональних економічних організацій	8
1.2. Основні напрями функціонування міжнародних та регіональних економічних організацій.....	16
1.3. Міжнародний історичний досвід повоєнного відновлення економік країн світу.....	27
Висновки до розділу 1	35
Розділ 2. АНАЛІЗ РОЛІ МІЖНАРОДНИХ ТА РЕГІОНАЛЬНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ У ПОВОЄННОМУ ВІДНОВЛЕНІ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ	36
2.1. Аналіз макроекономічних та фінансових показників України.....	36
2.2. Аналіз взаємовідносин України з міжнародними фінансовими організаціями в контексті повоєнного відновлення економіки України	49
2.3. Аналіз ролі регіональних економічних організацій у повоєнному відновленні економіки України	63
Висновки до розділу 2	75
Розділ 3 ПЕРСПЕКТИВИ АКТИВІЗАЦІЇ РОЛІ МІЖНАРОДНИХ ТА РЕГІОНАЛЬНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ У ПОВОЄННОМУ ВІДНОВЛЕННІ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ	77
3.1. Перспективи підвищення ефективності використання ресурсів міжнародних та регіональних економічних організацій у повоєнному відновленні української економіки	77
3.2. Концептуальні напрями участі міжнародних та регіональних економічних організацій у повоєнному сталому розвитку економіки України.....	92
Висновки до розділу 3	99
ВИСНОВКИ	100
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	103

ВСТУП

Актуальність кваліфікаційної роботи. У сучасних умовах глобалізації та зростаючої взаємозалежності держав, роль міжнародних та регіональних економічних організацій у формуванні світової економічної системи стає дедалі значущішою. Сьогодні Україна перебуває на етапі війни, що почалася у 2022 році та принесла значні руйнування та економічні виклики для країни. У цьому надзвичайно складному для держави періоді, роль міжнародних та регіональних економічних організацій стає стратегічно важливою у питаннях повоєнного відновлення та підтримки стабільності. Співпраця з такими організаціями, включаючи, але не обмежуючись, Європейським Союзом, Міжнародним валютним фондом, Світовим банком, та іншими, відіграє ключову роль у забезпеченні фінансової, економічної та соціальної підтримки Україні.

Це дослідження покликане забезпечити комплексний аналіз взаємодії України з міжнародними та регіональними економічними організаціями, зі спеціальним акцентом на вирішенні наслідків військових дій. Воно враховує зміни у міжнародних відносинах, що виникли в результаті війни, та аналізує, як взаємодія з цими організаціями може сприяти економічному відновленню та сталому розвитку України. Важливою складовою роботи є вивчення міжнародного досвіду та визначення найефективніших практик, які можуть бути адаптовані та застосовані в українських умовах. Таким чином, ця кваліфікаційна робота має на меті не лише теоретичний аналіз, але й розробку практичних рекомендацій, спрямованих на підвищення ефективності міжнародної співпраці в процесі відновлення України після воєнних дій.

Таким чином, дослідження ефективності, механізмів взаємодії та потенціалу міжнародних та регіональних організацій у контексті відновлення економіки України набуває нагальної актуальності та практичного значення.

Мета і завдання кваліфікаційної роботи. Метою дослідження є дослідження ролі міжнародних та регіональних економічних організацій у процесі повоєнного відновлення економіки України та визначення перспектив активізації їх участі у цьому процесі.

Для досягнення поставленої мети у роботі були визначені наступні **завдання:**

- визначити сутність та функції міжнародних та регіональних економічних організацій;
- узагальнити основні напрями функціонування міжнародних та регіональних економічних організацій;
- узагальнити міжнародний історичний досвід повоєнного відновлення економік країн світу;
- здійснити аналіз макроекономічних та фінансових показників України;
- проаналізувати взаємовідносини України з міжнародними фінансовими організаціями в контексті повоєнного відновлення економіки України;
- здійснити аналіз ролі регіональних економічних організацій у повоєнному відновленні економіки України;
- визначити перспективи підвищення ефективності використання ресурсів міжнародних та регіональних економічних організацій у повоєнному відновленні української економіки;
- визначити концептуальні напрями участі міжнародних та регіональних економічних організацій у повоєнному сталому розвитку економіки України.

Об'єктом дослідження є взаємодія України з міжнародними та регіональними економічними організаціями у контексті повоєнного відновлення економіки країни.

Предметом дослідження виступає сукупність рішень щодо активізації ролі міжнародних та регіональних економічних організацій у відновленні та розвитку економіки України.

Методи дослідження. При написанні роботи використано метод теоретичного узагальнення, системного аналізу та синтезу, порівняльного аналізу, статистичного аналізу, методи економічного та фінансового моделювання, а також системний підхід. Робота здійснена з використанням офісного пакету MS Office - Microsoft Excel.

Інформаційна база дослідження. При підготовці кваліфікаційної роботи бакалавра використовувалися наукові напрацювання вітчизняних вчених, зокрема: Бочан І., Михасюк І., Воронкова А., Єрохіна Л., Рябенко Л., Кухарська Н., Харічков С., Красавина Л., а також й праці інших науковців, які зазначені у списку використаних джерел; аналітичних звітів міжнародних фінансових інститутів; офіційних статистичних даних України; офіційних статистичних даних зарубіжних держав; періодичних видань; матеріалів зарубіжних та вітчизняних конференцій; інформації мережі Інтернет; результатів власних досліджень автора.

Інформаційно-довідковою базою у процесі дослідження виступали законодавчі акти Верховної Ради України, статистичні портали Світової організації торгівлі, Світового банку, Конференції ООН з торгівлі та розвитку, Організації економічного співробітництва та розвитку, статистичної організації Європейської комісії, Державної служби статистики України, аналітичні дослідження Київської школи економіки, наукові статті та тези конференцій вітчизняних, інтернет-ресурси тощо.

Публікації та апробація результатів дослідження. За результатами виконання кваліфікаційної роботи бакалавра були опубліковані такі статті:

1. Павлюк М.В., Гусенко О.С. Міжнародний історичний досвід повоєнного відновлення економік країн світу. Збірник наукових праць кафедри

міжнародних економічних відносин ОНЕУ «Світова економіка та міжнародні економічні відносини». Випуск 5. 2024 (у друці).

2. Павлюк М.В., Гусенко О.С. Роль міжнародних фінансових організацій у повоєнному відновленні економіки України. Минуле, сучасне, майбутнє: матеріали наукової студентської конференції ОНЕУ (м. Одеса, 17 квітня 2024 р.) (у друці)

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (47 найменування). Загальний обсяг роботи становить 108 сторінок. Основний зміст викладено на 95 сторінках. Робота містить 10 таблиць, 14 рисунків.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ МІЖНАРОДНИХ ТА РЕГІОНАЛЬНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ.

1.1. Сутність та функції міжнародних та регіональних економічних організацій

У сучасному епосі, коли науково-технічний прогрес стрімко розвивається, країни не можуть існувати ізольовано одна від одної, їхня взаємодія є невід'ємною. Така взаємодія відбувається як на економічному, так і на політичному рівнях. Співпраця між державами у сучасному світі забезпечується через міжнародні організації. Ці організації не просто координують відносини між країнами, але й ухвалюють важливі рішення щодо глобальних проблем нашого часу. Однією з відносно нових юридичних та організаційних форм співпраці між країнами, що займається вирішенням нагальних питань, таких як війна та мир, екологія, інтеграція держав, лежить на плечах цих міжнародних інституцій. Міжнародні організації представляють ключову інституційну основу для співпраці держав на міжнародному чи глобальному рівні та відіграють важливу роль у глобальній економічній інтеграції та міждержавному обміні інформацією.

Поява та прогрес міжнародних організацій тісно взаємопов'язані з еволюцією міжнародного права, а також з загальним розвитком людської цивілізації. Поява перших держав датується науковцями кінцем IV - початком III тисячоліття до нашої ери. Встановлення взаємовідносин між цими державами сприяло формуванню основ міжнародного права. Внаслідок цього, зазвичай виокремлюють наступні ключові етапи розвитку міжнародного права:

1. Доба держав-рабовласників:

У VI-IV століттях до н.е. в Стародавній Греції існували амфіктіонії та сіммахії, які представляли ранні форми міжнародної співпраці та дипломатії. Амфіктіонії були засновані на релігійних та культурних зв'язках і часто мали важливе значення у врегулюванні конфліктів та збереженні миру між учасниками. Сіммахії, з іншого боку, були більш орієнтовані на військово-політичну співпрацю, здійснюючи об'єднання сил для досягнення спільних цілей, як у випадку з Афінською сіммахією. Ці союзи відігравали важливу роль у зміцненні оборони та поширенні впливу своїх членів, що стало основою для розвитку концепцій безпеки та військового альянсу, які ми спостерігаємо у сучасних міжнародних організаціях. Цікавим аспектом як амфіктіоній, так і сіммахій, було те, що, незважаючи на різницю у розмірах та потужності держав-членів, кожен член мав однаковий голос.

2. Часи феодального розподілу;

У 5 столітті Західна Римська імперія зазнала падіння, поступившись місцем європейським державам. Період формування цих держав завершився до IX століття, після чого настала епоха феодальної роздробленості, яка тривала до встановлення абсолютних монархій у XVI-XVII століттях. Початок історії міжнародних організацій деякі науковці пов'язують зі створенням у 1815 році Священного союзу, створеним після краху Наполеонівської імперії, який сприяв європейській стабільності та протидії революційним змінам. У Середньовіччі також з'явилися торговельні союзи, найвідомішим з яких був Ганзейський союз (XIV-XVII ст.), що мав суттєвий вплив на торгівлю Європою та обороняв свої інтереси військовими засобами.

3. Ера географічних відкриттів, промислового прогресу та становлення глобального ринку;

Історія міжнародних організацій часто ведеться від Центральної комісії судноплавства по Рейну, заснованої Віденським конгресом у 1814-1815 роках та активізованої у 1931 році. З цього періоду міжнародні організації почали

отримувати визначені повноваження. Економічний розвиток та науково-технічний прогрес каталізували створення спеціалізованих міжнародних установ, як-от Міжнародний союз електрозв'язку (МСЕ) у 1865 році, Всесвітній поштовий союз (ВПС) у 1874 році, та інші. Ці перші організації, зосереджені переважно на економіці, транспорті, культурі та соціальних інтересах.

4. Період між Першою та Другою світовими війнами;

Між Першою та Другою світовими війнами з'явилася Ліга Націй, перша глобальна міжнародна організація з великою сферою відповідальності. До 1932 року вона об'єднала 55 країн. Хоча Ліга не досягла своєї основної мети — запобігання війнам та мирному вирішенню конфліктів — її внесок як прототипу майбутньої Організації Об'єднаних Націй не можна недооцінювати. Ця організація поклала фундамент для сучасної системи міжнародного права та співпраці, вказуючи на необхідність більш ефективної структури для збереження миру та безпеки у світі.

5. Сучасна фаза розвитку.

Після Другої світової війни почалась нова ера у розвитку міжнародних організацій, що відзначається зростанням їх повноважень та ускладненням структур. Цей період характеризується значним збільшенням впливу цих організацій на глобальні процеси, особливо у сфері економіки. Також помітне зростання ролі недержавних організацій, які стали ключовими гравцями у вирішенні глобальних викликів. У цей час формується сучасна система міжнародного співробітництва, де ефективна взаємодія між державними та недержавними структурами стає запорукою успіху у вирішенні важливих міжнародних питань, від економічного розвитку до забезпечення миру та безпеки.

Таким чином, важливо окреслити поняття міжнародних організацій. **Міжнародні організації** представляють собою волонтерські асоціації держав, засновані згідно з принципами міжнародного права і на базі міждержавних угод

для спільної діяльності - вони оснащені системою управлінських структур та мають узгоджені цілі.

У порівнянні, **регіональні організації** фокусуються на співпраці країн, що розташовані в одному географічному регіоні, та часто мають більш конкретизовані цілі, пов'язані з політичним, економічним або культурним розвитком даної території. Хоча обидва типи організацій мають структури управління та є продуктами міждержавних угод, міжнародні організації мають більш глобальну перспективу і ширшу компетенцію, тоді як регіональні організації зосереджені на специфічних потребах і інтересах визначеного регіону.

Треба зазначити, що міжнародні та регіональні організації, які можуть займатися різними питаннями - від безпеки до охорони здоров'я, міжнародні та регіональні економічні організації мають більш вузьку спеціалізацію, орієнтовану виключно на економічну сферу. Вони займаються різними аспектами економічних відносин, включаючи торгівлю, фінанси, промисловість та розвиток. Ці організації мають свої управлінські структури та чітко визначені цілі, спрямовані на покращення економічного стану своїх членів та сприяння глобальному економічному прогресу. Хоча обидва типи організацій сприяють міжнародній співпраці та розвитку, саме організації з економічним напрямом концентрують свою увагу на стимулюванні економічного зростання, розвитку ринків, регулюванні міжнародної торгівлі та фінансовій стабільності.

Виходячи з вищезазначеної характеристики, можемо надати їм наступне визначення. **Міжнародні економічні організації** - це спеціалізовані установи, створені на основі міждержавних угод, з метою сприяння міжнародній економічній співпраці, регулюванню та інтеграції.

Сутність міжнародних економічних організацій полягає в їх фундаментальній ролі як ключових інструментів сприяння та координації міжнародного економічного розвитку. Ці організації виступають як майданчики

для обговорення, розробки та впровадження міжнародної економічної політики, спрямованої на:

- Сприяння міжнародній торгівлі: міжнародні економічні організації знижують торговельні бар'єри та стандартизують процедури, тим самим відкриваючи двері для взаємовигідного обміну товарами та послугами між країнами.
- Стимулювання інвестицій: інституції створюють стабільне та передбачуване середовище, що сприяє прямим іноземним інвестиціям та спільним підприємствам, що зміцнюють економічні зв'язки та сприяють розвитку.
- Сприяння економічній інтеграції: через узгодження економічних політик і створення єдиних економічних просторів ці організації сприяють тіснішій інтеграції національних економік, що веде до створення більш великих і ефективних ринків.
- Сприяння загальному економічному розвитку: забезпечуючи технічну допомогу, фінансування проектів розвитку та впровадження інноваційних практик, міжнародні економічні організації сприяють підвищенню продуктивності, створенню робочих місць та збільшенню доходів.

Міжнародні економічні організації представляють широкий спектр інституцій, які варіюються від мультилатеральних установ з глобальним охопленням до спеціалізованих агенцій, зосереджених на конкретних аспектах економічної діяльності. Наприклад, Міжнародний валютний фонд (МВФ) та Світовий банк є ключовими глобальними організаціями, відповідальними за фінансову стабільність та розвиток відповідно. У той же час існують спеціалізовані агенції, які займаються більш вузькими секторами, наприклад, Міжнародна організація праці (МОП) в області трудових відносин або Світова організація здоров'я (ВООЗ) в сфері глобального здоров'я. Ця різноманітність дозволяє ефективно адресувати різні аспекти міжнародної економіки та соціального розвитку, забезпечуючи всебічний підхід до вирішення глобальних викликів.

У свою чергу, **регіональні економічні організації** — це міжурядові угруповання, створені країнами, які географічно розташовані поруч одна з одною, з метою сприяння економічній інтеграції, співпраці та розвитку в певному регіоні. Ці організації займаються широким спектром економічних питань, включаючи торгівлю, інвестиції, промислову політику, та макроекономічну координацію. Ці організації створюють механізми для спільної роботи держав у вирішенні регіональних економічних питань, сприяють розвитку взаємодій та зміцненню економічних зв'язків між їх членами. Регіональні економічні організації ефективно використовують спільні ресурси, знання та досвід, щоб вирішувати загальні виклики та використовувати регіональні можливості, створюючи міцну основу для сталого розвитку та процвітання регіону. Вони відіграють ключову роль у:

- Сприянні регіональній торгівлі: регіональні економічні інституції спрощують торговельні бар'єри між країнами-членами, стимулюючи взаємний обмін товарами та послугами.
- Формуванні регіональних ринків: створення єдиних регіональних ринків з метою підвищення конкурентоспроможності та привабливості для інвестицій.
- Розвитку інфраструктури: спільне фінансування та реалізація проектів розвитку інфраструктури для покращення зв'язку та доступності в регіоні.
- Координації макроекономічної політики: узгодження економічних політик для забезпечення стабільності та стійкого росту в регіоні.
- Сприяння соціально-економічному розвитку: розробка та реалізація регіональних програм у сфері освіти, охорони здоров'я та соціального захисту для підвищення якості життя населення.
- Зміцнення регіональної безпеки: співпраця у питаннях безпеки та стабільності, щоб забезпечити мирне співіснування та сприяти економічному прогресу.

Регіональні економічні організації відрізняються від міжнародних економічних організацій, оскільки останні мають більш глобальний характер і можуть включати країни з різних частин світу. Навпаки, регіональні організації обмежують свою участь країнами з одного географічного регіону, що дає їм можливість зосередитись на специфічних економічних, культурних та політичних умовах цього регіону. Прикладами регіональних економічних організацій є Європейський Союз (ЄС), Асоціація країн Південно-Східної Азії (АСЕАН), та Північноамериканська угода про вільну торгівлю (NAFTA).

Підводячи підсумки аналізу історії та прогресу міжнародних організацій, економічні організації виконують важливі функції, які сприяють глобальному та регіональному економічному розвитку та інтеграції (табл. 1.1).

Таблиця 1.1.

Ключові функції міжнародних та регіональних економічних організацій

Функція	Характеристика
Сприяння міжнародній торгівлі	Зменшення або усунення торговельних бар'єрів, що сприяє зростанню міжнародної торгівлі.
	Гармонізація торговельних стандартів і процедур, що полегшує бізнес-операції та обмін товарами.
Регулювання фінансових ринків	Співпраця з міжнародними фінансовими інститутами для забезпечення стабільності глобальної фінансової системи.
	Встановлення правил і норм для фінансових операцій і інвестицій.
Економічна інтеграція	Створення єдиних економічних просторів, наприклад: зона вільної торгівлі, митний союз, або єдиний ринок.
	Сприяння регіональній економічній інтеграції через узгодження економічної політики між державами-членами.
Розвиток та технічна допомога	Надання технічної допомоги, фінансування проектів розвитку та передачі технологій країнам, що розвиваються.
	Підтримка в реалізації економічних реформ, підвищення продуктивності та стійкого розвитку.

Сприяння праці та соціальному розвитку	Встановлення міжнародних стандартів праці, забезпечення прав працівників та покращення умов праці.
	Сприяння соціальному розвитку через освіту, охорону здоров'я та соціальний захист.
Вирішення міжнародних конфліктів	Надання платформи для мирного вирішення економічних спорів між державами.
	Сприяння міжнародній співпраці та діалогу для запобігання економічних конфліктів.

Джерело: складено автором за [2]

Розглядаючи різноманітність та комплексність міжнародних та регіональних економічних організацій, важливо відзначити, що їхня діяльність та взаємодія є вирішальними для сучасної глобалізованої економіки. Вони не тільки сприяють економічному розвитку, стабільності та зростанню, але й забезпечують платформу для розробки і впровадження стратегій, спрямованих на вирішення глобальних та регіональних викликів. Через координацію та співпрацю, ці організації відіграють ключову роль у формуванні стійкого та інклюзивного світового економічного порядку. Перспективи розвитку міжнародних та регіональних економічних організацій є надзвичайно важливими у контексті зростаючої глобалізації та взаємозалежності світових економік. Їхня здатність адаптуватися до змінних умов, впроваджувати інноваційні підходи та сприяти взаєморозумінню та співпраці між країнами є ключем до досягнення стійкого розвитку та благополуччя націй в майбутньому.

1.2. Основні напрями функціонування міжнародних та регіональних економічних організацій

У контексті сучасної глобалізованої економіки роль міжнародних та регіональних економічних організацій не можна недооцінити. Ці організації є критичними елементами світової економічної інфраструктури, забезпечуючи

стабільність, сприяючи зростанню та сприянню інтеграції національних економік у більш широку міжнародну систему. Вони служать як інструменти для координації економічної політики, вирішення конфліктів, розподілу ресурсів та спільного вирішення глобальних викликів, таких як кліматичні зміни, економічні кризи, боротьба з бідністю та стійкий розвиток.

Ці організації представляють собою мультилатеральні та регіональні інституції, які забезпечують платформу для координації та співпраці між країнами. Вони діють як форуми для обговорення та вирішення економічних питань, встановлюючи правила, які формують міжнародну торгівлю, фінансові потоки, інвестиційну діяльність та економічну політику. Через свої ініціативи та програми, ці організації сприяють зниженню бар'єрів для торгівлі, надають фінансування для розвитку, сприяють вирішенню міжнародних конфліктів та підтримують стійкий розвиток у різних регіонах світу.

З одного боку, міжнародні економічні організації працюють над розвитком глобальних стратегій та політик, спрямованих на сприяння міжнародній стабільності та зростанню. Вони забезпечують механізми для вирішення міжнародних фінансових криз, сприяють стабілізації валютних ринків, розробляють стандарти та рекомендації для міжнародної торгівлі та інвестицій. Особливу увагу вони приділяють розвитку країн, що розвиваються, надаючи їм фінансову підтримку, технічну допомогу та знання для зміцнення їхнього економічного потенціалу.

З іншого боку, регіональні економічні організації концентрують свої зусилля на вирішенні специфічних викликів і використанні унікальних можливостей, що характерні для певних географічних регіонів. Вони сприяють регіональній інтеграції, стимулюючи створення єдиних ринків, спільної валютної політики та координації економічних стратегій між країнами-членами. Через спільні інфраструктурні проекти, інвестиційні програми та торговельні

угоди, ці організації зміцнюють економічні зв'язки та сприяють соціально-економічному розвитку в рамках регіону.

Загалом, міжнародні та регіональні економічні організації є фундаментальними для забезпечення глобальної економічної стабільності та зміцнення міжнародної співпраці. Їхня здатність адаптуватися до нових викликів, впроваджувати інноваційні рішення та ефективно координувати спільні дії є ключовими для забезпечення благополуччя та стійкого розвитку націй у всьому світі.

Пріоритетні цілі та завдання **міжнародних економічних організацій**, викладені у таблиці 1.2, засновані на аналізі наукових ресурсів. Вони підкреслюють фундаментальну роль, яку відіграють міжнародні економічні організації у зміцненні світової економічної конструкції, сприяючи економічному прогресу, підтримуючи глобальну торгівлю та інвестиційну активність, а також забезпечуючи стабільність у розробці рішень для глобальних викликів.

Перейдемо до розгляду ключових міжнародних економічних організацій. **Міжнародний валютний фонд (МВФ)** є однією з провідних міжнародних фінансових організацій, створеною в 1944 році з метою сприяння міжнародній монетарній співпраці, забезпеченню фінансової стабільності, сприянню міжнародній торгівлі, підтримці високої зайнятості та стійкого економічного зростання, а також зменшенню бідності у світі. У цьому контексті, МВФ не тільки діє як кредитор останньої інстанції, але й виконує функції моніторингу та консультування, що робить його незамінним елементом у вирішенні глобальних економічних викликів.

Таблиця 1.2.

Цілі та завдання міжнародних економічних організацій

Цілі	Характеристика
Сприяння міжнародній торгівлі	Міжнародні інституції працюють над зниженням або усуненням торговельних бар'єрів, сприяючи вільній торгівлі та доступу до глобальних ринків. Це включає розробку та впровадження міжнародних стандартів та правил, що забезпечують справедливі та рівні умови для всіх країн.
Стабілізація фінансових ринків	Міжнародні економічні організації відіграють ключову роль у забезпеченні стабільності світових фінансових ринків, розробляючи та впроваджуючи політики, які запобігають фінансовим кризам, та надаючи фінансову підтримку країнам, що потребують.
Економічна інтеграція та співпраця	Вони сприяють економічній інтеграції та регіональному співробітництву, стимулюючи створення єдиних економічних зон, митних союзів та інших форм економічного об'єднання, що підвищує ефективність та зміцнює економічні зв'язки між країнами.
Підтримка економічного розвитку	Ці організації надають технічну допомогу, фінансування проектів розвитку та передачу технологій країнам, що розвиваються, сприяючи тим самим їх економічному зростанню та соціальному прогресу.
Вирішення глобальних викликів	Організації використовують свій досвід та ресурси для вирішення широкого спектру глобальних викликів, таких як зміна клімату, стійкий розвиток, боротьба з бідністю та захист прав людини.
Сприяння міжнародному діалогу та вирішенню конфліктів	Міжнародні економічні організації забезпечують платформу для міжнародного діалогу, співпраці та вирішення конфліктів, сприяючи тим самим миру та стабільності на міжнародному рівні.

Джерело: складено автором за [6]

Основні функції МВФ включають:

- Нагляд за глобальною економікою: МВФ моніторить економічні та фінансові розвитку у країнах-членах та на глобальному рівні, проводячи щорічні консультації з кожною країною для оцінки їхніх економічних політик.
- Фінансова підтримка: МВФ надає тимчасове фінансування країнам з проблемами платіжного балансу для запобігання економічних криз або пом'якшення їхніх наслідків.

- Технічна допомога та навчання: Організація надає технічну допомогу країнам-членам у сферах фінансової політики, управління державними фінансами, статистики, монетарної політики та іншого, а також проводить навчання для посадовців цих країн.
- Сприяння міжнародній співпраці: МВФ створює платформу для міжнародної співпраці в економічній сфері, сприяючи діалогу та узгодженню політик між країнами для вирішення міжнародних економічних проблем.
- Сприяння стабільності обмінних курсів: МВФ допомагає країнам координувати їхні обмінно-курсів політики, забезпечуючи стабільність обмінних курсів, що сприяє стабільній та прогнозованій торгівлі між країнами.
- Сприяння збалансованому зростанню світової економіки: МВФ сприяє політикам, які ведуть до здорового економічного зростання, зменшенню бідності та поліпшенню життєвого стандарту у всьому світі.

Конкретний кейс про вплив МВФ можна розглянути на прикладі програми допомоги, яку МВФ запровадив для Греції під час її боргової кризи, що почалася у 2009 році. Відповідно до запиту Греції, МВФ разом з Європейським союзом та Європейським центральним банком запровадив пакет допомоги, метою якого було стабілізувати грецьку економіку та відновити довіру інвесторів. Програма передбачала надання фінансової допомоги в обмін на проведення ряду глибоких структурних реформ у грецькій економіці. Ці заходи були спрямовані на зменшення бюджетного дефіциту, стабілізацію державного боргу, та створення умов для стійкого економічного зростання - інтервенція МВФ сприяла певній стабілізації грецької економіки та запобігла її неконтрольованому банкрутству.

Світова організація торгівлі (СОТ) є ключовою міжнародною організацією, яка регулює торговельні відносини між країнами. Заснована в 1995 році, СОТ служить платформою для проведення переговорів торговельних

угод, вирішення торговельних спорів та забезпечення дотримання правил торгівлі. Організація має важливе значення у сприянні вільній та справедливій торгівлі на глобальному рівні, встановлюючи загальні стандарти та правила, якими мають керуватися її члени. Основні функції СОТ включають:

- Управління та моніторинг торговельних угод: СОТ сприяє розробці та впровадженню багатосторонніх торговельних угод, які регулюють велику частину міжнародної торгівлі.
- Вирішення торговельних спорів: організація надає механізм для вирішення спорів між країнами щодо торговельних питань, забезпечуючи прозорість та справедливість у вирішенні міжнародних торговельних конфліктів.
- Сприяння торговельним переговорам: СОТ є форумом для проведення переговорів щодо зниження торговельних бар'єрів та подальшої лібералізації світової торгівлі.

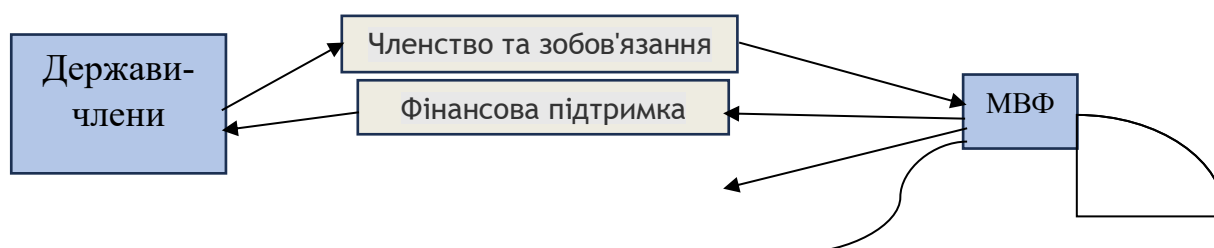
СОТ має значний вплив на економічні політики та торговельні відносини країн по всьому світу. Її діяльність сприяє забезпеченню стабільності, прогнозованості та справедливості у міжнародній торгівлі. Через зниження торговельних бар'єрів, СОТ сприяє збільшенню торгівлі та інвестицій, підвищуючи рівень прозорості та доступності міжнародних ринків. Механізми вирішення спорів СОТ забезпечують дотримання міжнародних правил та угод, підвищуючи тим самим довіру до міжнародної торгівлі. Окрім того, підтримка та технічна допомога країнам, що розвиваються, дозволяють їм інтегруватися у світову економіку, сприяючи таким чином економічному зростанню та соціальному розвитку на глобальному рівні.

Світовий банк, одна з найбільших міжнародних фінансових інституцій, відіграє ключову роль у світовому економічному розвитку. Заснований у 1944 році, Світовий банк покликаний надавати фінансову та технічну допомогу країнам, що розвиваються, з метою подолання бідності та підтримки стійкого розвитку. Ця організація здійснює широкий спектр діяльності, від фінансування

інфраструктурних проєктів до надання консультативних послуг у сфері економічної політики. Основні функції Світового Банку це:

- Фінансування Проєктів Розвитку: світовий банк надає фінансування для різноманітних проєктів у країнах-членах, які спрямовані на підвищення економічної продуктивності, покращення інфраструктури, забезпечення доступу до освіти та охорони здоров'я. Це фінансування здійснюється у формі кредитів, грантів, або гарантій.
- Технічна Допомога та Консультації: окрім фінансування, Світовий банк надає технічну допомогу та консультаційні послуги країнам, щоб підтримати впровадження проєктів та реформ. Це включає підготовку та навчання персоналу, планування та управління проєктами, а також обмін знаннями та кращими практиками.
- Проведення Досліджень та Аналітики: світовий банк проводить глибокі дослідження та аналітичну роботу з різних питань економічного та соціального розвитку. Ці дослідження допомагають формулювати політику на національному та міжнародному рівнях, сприяючи розумінню трендів, викликів та можливостей у глобальній економіці.
- Сприяння Міжнародній Співпраці: світовий банк виступає як платформа для сприяння міжнародній співпраці та діалогу між країнами, донорами, приватним сектором та іншими зацікавленими сторонами. Ця співпраця важлива для координації зусиль у вирішенні глобальних викликів, таких як зміна клімату, бідність та стійкий розвиток.

Проаналізувавши функції та надану інформацію про МВФ, СОТ та Світового Банку, синтезуємо та відображаємо у графічну діаграму, що ілюструє взаємодію між ними та їх взаємодію з державами-членами (рис. 1.1).

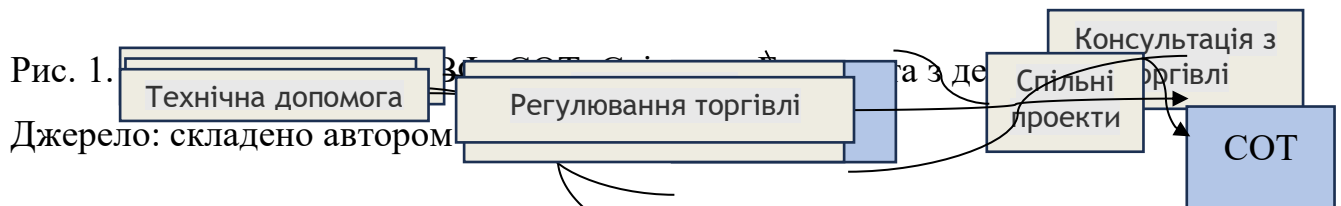
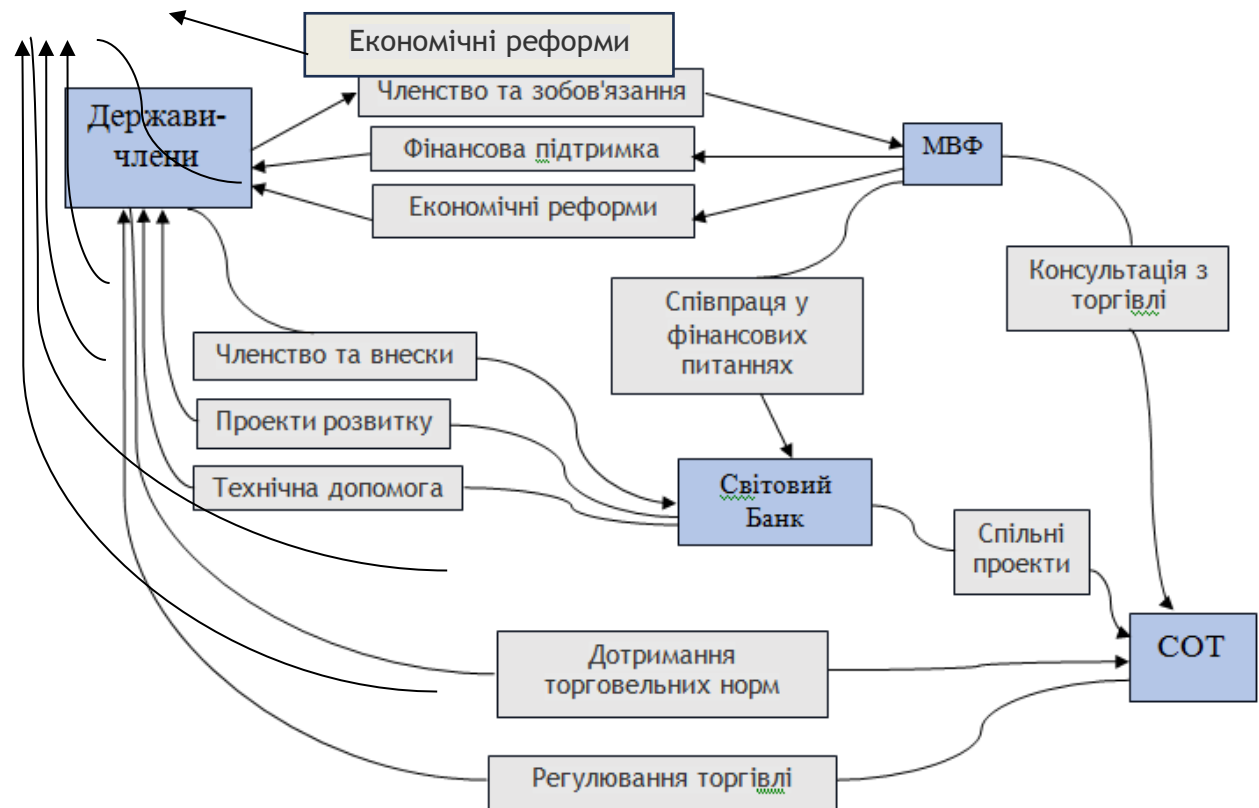

Рис. 1.
Джерело: складено автором

Регіональні економічні організації відіграють важливу роль у забезпеченні кооперації, зміцненні економічних зв'язків та сприянні соціально-економічному розвитку країн у певному регіоні. Основні цілі та завдання цих організацій охоплюють наступні аспекти у таблиці 1.3. Згадані цілі та завдання регіональних економічних організацій спрямовані на підтримку стійкого та збалансованого розвитку, враховуючи особливості та потреби регіону, і сприяючи тим самим процвітанню та благополуччю їх членів на глобальному рівні.

Таблиця 1.3.

Цілі та завдання регіональних економічних організацій

Цілі	Характеристика
Сприяння Регіональній Інтеграції та Співпраці	Підтримка формування єдиних ринків, митних союзів та інших форм регіональної інтеграції.
	Узгодження економічних політик та стандартів між країнами-членами для забезпечення безперешкодного обміну товарами, послугами та капіталом.
Зниження Торговельних Бар'єрів	Сприяння вільній торгівлі шляхом зниження митних тарифів, скасування квот та інших обмежень на експорт та імпорт.
	Забезпечення прозорих та справедливих правил торгівлі, які сприяють стабільності та передбачуваності в регіональній торгівлі.
Підтримка Економічного Розвитку	Розробка та реалізація проектів, спрямованих на підвищення економічної продуктивності, зміцнення інфраструктури та покращення життєвих умов в країнах-членах.
	Сприяння інвестиціям, технологічним інноваціям та розвитку приватного сектору.
Вирішення Регіональних Викликів	Координація зусиль для вирішення регіональних економічних, соціальних та екологічних викликів.
	Співпраця у сфері боротьби з бідністю, зміною клімату, забезпеченням продовольчої та енергетичної безпеки.
Сприяння Соціальному Розвитку та Зменшенню Бідності	Реалізація програм та ініціатив, які сприяють освіті, охороні здоров'я, рівності та соціальному захисту.
	Забезпечення підтримки вразливих верств населення та сприяння створенню інклюзивного суспільства.

Джерело: складено автором за [5]

Найяскравішими прикладами є три регіональні організації, котрі розташовані по всій земній кулі. **Європейський Союз (ЄС)**, об'єднання 27 країн, стало визначальною силою у світовій економіці та політиці з часу свого заснування після Другої світової війни. Маючи на меті зміцнення економічного співробітництва, ЄС істотно впливає на міжнародну торгівлю, встановлення стандартів та політичні угоди, сприяючи при цьому розвитку прав людини, екологічних норм та трудових стандартів. Він також активно бере участь у підтримці міжнародної стабільності через дипломатичні ініціативи, миротворчі

місії та розвиткові програми, впливаючи на глобальну динаміку та сприяючи розвитку на міжнародній арені. Основні функції ЄС включають:

- **Забезпечення Внутрішнього Ринку:** ЄС створює єдиний ринок, де забезпечується вільний рух товарів, послуг, капіталу та осіб. Це сприяє економічному зростанню та підвищенню ефективності.
- **Монетарна Інтеграція:** через єврозону та єдину валюту - євро, ЄС забезпечує монетарну інтеграцію та стабільність у країнах-членах, що беруть участь у цій інтеграції.
- **Регіональний Розвиток і Соціальна Когезія:** ЄС працює над скороченням регіональних розривів і сприяє соціальній когезії через структурні фонди та інвестиції в менш розвинені регіони.
- **Зовнішня Політика та Міжнародна Співпраця:** ЄС виступає як єдиний блок у міжнародних відносинах, ведучи зовнішню торгівлю, спільну зовнішню та оборонну політику, а також забезпечуючи гуманітарну допомогу та розвиткову допомогу на міжнародному рівні.

Асоціація країн Південно-Східної Азії (АСЕАН) є регіональною організацією, що об'єднує десять країн Південно-Східної Азії. Заснована у 1967 році, метою АСЕАН було посилити економічну співпрацю, сприяти регіональному миру та стабільності, а також стимулювати соціальний прогрес у цьому динамічному регіоні. АСЕАН відіграє ключову роль у регіональній інтеграції, економічному розвитку та міжнародній дипломатії, позиціонуючи Південно-Східну Азію як згуртований і впливовий глобальний гравець. Основні функції АСЕАН включають:

- **Сприяння Економічній Інтеграції:** стимулювання економічної інтеграції серед країн-членів через створення АСЕАН Економічного Співтовариства (АЕС), спрямоване на реалізацію єдиного ринку та виробничої бази з вільним рухом товарів, послуг, інвестицій та кваліфікованих працівників.

- Забезпечення Регіональної Безпеки: підтримка стабільності та безпеки в регіоні через політичну співпрацю та вирішення регіональних конфліктів за допомогою дипломатії та мирного врегулювання.
- Політичний та Соціальний Діалог: сприяння політичному діалогу та співпраці між країнами-членами з метою розвитку спільних підходів до вирішення регіональних та міжнародних проблем.
- Співробітництво у Сфері Соціального Розвитку: розробка та реалізація програм у сфері освіти, охорони здоров'я, культурної спадщини, соціального захисту, які сприяють підвищенню рівня життя та благополуччя народів у регіоні.

Північноамериканська угода про вільну торгівлю (NAFTA), яка була заснована у 1994 році та замінена Угодою США-Мексика-Канада (USMCA) у 2020 році, була однією з найбільших торговельних угод у світі. NAFTA була створена з метою зменшення торговельних бар'єрів між Сполученими Штатами, Канадою та Мексикою, сприяючи тим самим економічному росту та збільшенню взаємних інвестицій у цих країнах. Основні функції NAFTA:

- Сприяння Вільній Торгівлі та Економічному Зростанню: NAFTA значно знизила або усунула тарифи та інші торговельні бар'єри між трьома країнами-членами, сприяючи зростанню торгівлі та інвестицій. Це, в свою чергу, стимулювало економічний ріст та створення робочих місць у трьох країнах.
- Створення Інтегрованого Ринку: угода сприяла інтеграції економік трьох країн, що призвело до більш ефективного виробництва, зниження виробничих витрат та підвищення конкурентоспроможності на глобальному рівні.
- Вплив на Міжнародні Відносини та Глобальну Торгівлю: NAFTA встановила стандарти для майбутніх міжнародних торговельних угод, стимулюючи

подальшу глобалізацію та вільну торгівлю. Вона також сприяла розвитку багатосторонніх економічних відносин між іншими країнами світу.

- Соціальні та Екологічні Виклики: незважаючи на економічні вигоди, NAFTA також стикалася з критикою щодо соціальних та екологічних наслідків, таких як втрата робочих місць в деяких секторах та занепокоєння з приводу екологічних стандартів.

Міжнародні та регіональні економічні організації відіграють фундаментальну роль у формуванні структури світової економіки, сприяючи стабільності, розвитку та співпраці на різних рівнях. Через сприяння вільній торгівлі та інтеграції ринків, ці організації впливають на зростання та процвітання країн, сприяючи створенню відкритих та конкурентних економік. Вони виступають як платформи для міжнародного діалогу, об'єднуючи країни з метою вирішення економічних, соціальних та екологічних викликів.

Організації як NAFTA, ЄС, АСЕАН та інші забезпечують структуру для зниження торговельних бар'єрів, регулювання міжнародних стандартів та врегулювання торговельних спорів. Це не тільки стимулює економічну активність, але й забезпечує стабільність та прогнозованість у міжнародних економічних відносинах. Крім того, через програми розвитку та технічну допомогу, ці організації сприяють покращенню інфраструктури, освіти, охорони здоров'я та умов життя у менш розвинених країнах, сприяючи глобальній соціальній справедливості та стабільності.

Крім економічного впливу, міжнародні та регіональні організації відіграють ключову роль у сприянні міжнародному діалогу та співпраці в політичних та соціальних сферах. Вони є важливими учасниками у вирішенні міжнародних конфліктів, підтримці миру та безпеки, а також у просуванні глобальних ініціатив, що стосуються зміни клімату, сталого розвитку та прав людини. Все це робить їх невід'ємною частиною міжнародної системи, що формує основу для глобального зростання, процвітання та співпраці.

1.3. Міжнародний історичний досвід повоєнного відновлення економік країн світу

Повоєнне економічне відновлення - це комплексний процес, який включає в себе відновлення зруйнованої інфраструктури, реанімацію економічної діяльності, відновлення соціальної сфери, а також відбудову довіри до державних інституцій та відновлення міжнародних економічних зв'язків. В основі успішного відновлення лежить ціла низка економічно-теоретичних принципів та підходів, які дозволяють максимально ефективно використати доступні ресурси для досягнення стабільності та зростання.

Розглянемо теоретичні основи повоєнного відновлення. **Кейнсіанський підхід** до повоєнного відновлення акцентує на ролі держави в економічному регулюванні та стимулюванні. Відповідно до кейнсіанської теорії, у короткостроковому періоді після війни держава повинна активно інвестувати у відбудову інфраструктури, соціальну сферу та промисловість, щоб стимулювати попит та відновити економічну активність. Використання цього підходу передбачає активну участь держави не тільки в прямому фінансуванні відновлювальних проектів, але й у стимулюванні приватних інвестицій через податкові пільги, гарантії кредитів та інші інструменти монетарної та фіскальної політики. Це може включати також встановлення низьких процентних ставок для підтримки позикового фінансування бізнесу та споживчих кредитів.

Теорія інституціональної економіки підкреслює важливість створення ефективних інститутів, які забезпечують правову державу, захист власності, прозорість державного управління та ефективне використання ресурсів. Це особливо важливо для залучення інвестицій, відновлення довіри до економіки та створення сприятливого інвестиційного клімату. Застосування теорії вимагає реформування законодавства для створення стабільного правового середовища,

яке захищає права власності, забезпечує чесну конкуренцію та сприяє розвитку приватного сектору. Важливим аспектом є також боротьба з корупцією та підвищення прозорості державного управління.

Теорія економічного розвитку акцентує на необхідності диверсифікації економіки, розвитку людського капіталу та інновацій. В умовах повоєнного відновлення важливо не лише відновити зруйноване, але й здійснити структурні зміни в економіці, спрямовані на зростання продуктивності, розвиток високотехнологічних галузей та підвищення конкурентоспроможності на міжнародних ринках. Застосування теорії економічного розвитку означає інвестування у освіту та навчання, підтримку наукових досліджень та розвитку інновацій, а також створення інфраструктури, яка сприятиме розвитку новітніх технологій і високотехнологічних галузей. Також критично важливим є розвиток експортного потенціалу країни через диверсифікацію продукції та ринків збуту.

Важливо зазначити, що економічне відновлення після війни також потребує врахування глобальних економічних тенденцій та змін у міжнародній торгівлі. Адаптація до цих змін дозволяє країнам ефективно інтегруватися у світову економіку, знаходити нові ринки для своєї продукції та приваблювати іноземні інвестиції. Повоєнне економічне відновлення несе з собою низку викликів, серед яких можна виділити високий рівень державного боргу, необхідність відновлення втраченого виробничого потенціалу, реінтеграцію ветеранів у мирне життя та вирішення соціальних проблем, спричинених війною. Ефективне подолання цих викликів вимагає гнучкого підходу, адаптації до змінюваних умов та здатності до швидкого реагування на глобальні економічні тенденції. Перспективи повоєнного економічного відновлення в значній мірі залежать від здатності країни інтегруватися у світову економіку, ефективно використовувати доступні ресурси для стимулювання інновацій та розвитку, а також від підтримки міжнародної спільноти. Успішне відновлення

може не тільки відновити зруйноване, але й закласти основу для довгострокового сталого розвитку.

Історичні періоди повоєнного відновлення можна розглядати через призму ключових моментів світової історії, де великі конфлікти були закінчені комплексними зусиллями щодо відновлення країн та регіонів. Кожен з цих періодів має унікальні особливості, виклики, підходи до відновлення та довготривалі наслідки (табл. 1.4.).

Таблиця 1.4.

Історичні періоди повоєнного відновлення

Період	Час	Характеристика
Після Першої світової війни	1918–1930-ті рр.	Період характеризується спробами відновити зруйновану Європу, зокрема через Версальську систему мирних договорів. Однак, значні репарації, покладені на Німеччину, та інші економічні обмеження сприяли економічній нестабільності, що, зрештою, призвело до Великої депресії.
Після Другої світової війни	1945–1960-ті рр.	Відновлення після Другої світової війни стало одним з найуспішніших прикладів повоєнної реконструкції, значною мірою завдяки Плану Маршалла для Європи та аналогічним програмам для Японії. Ці зусилля сприяли швидкому економічному зростанню, зміцненню демократії та створенню основ для європейської інтеграції.
Після Корейської війни	1953–1970-ті рр.	Відновлення Південної Кореї після Корейської війни було зосереджено на економічному розвитку, з великим акцентом на індустріалізацію та освіту. Завдяки активній підтримці США та інших країн, Південна Корея змогла досягти значного економічного зростання і стати однією з провідних світових економік.
Після розпаду Радянського Союзу	1991–2000-ті рр.	Відновлення країн Східної Європи та пострадянського простору після розпаду СРСР включало перехід від планової до ринкової економіки, політичні реформи для встановлення демократичних урядів та інтеграцію в європейські та міжнародні інститути. Цей період був складним через економічні труднощі, але також відкрив нові можливості для розвитку та співпраці.

Сучасність	2000 – 2010-ті рр.	Сучасні воєнні конфлікти в Іраку та Афганістані та наступні зусилля щодо відновлення висвітлюють виклики, пов'язані з відбудовою державності, економіки та інфраструктури в умовах, коли продовжуються безпекові загрози та політична нестабільність.
------------	-----------------------	---

Джерело: складено автором за [13]

План Маршалла, офіційно відомий як Європейська програма відновлення, входить до періоду відновлення після Другої світової війни, став одним з найвидатніших і найефективніших прикладів міжнародної економічної допомоги в історії. Започаткований у 1948 році після руйнувань війни, цей план був спрямований на відновлення воєнної економіки Європи, відновлення промислового потенціалу, запобігання розповсюдженню комунізму та відновлення європейської торгівлі та економічного зростання. Ініційований Державним секретарем США Джорджем Маршаллом, план передбачав значні американські інвестиції у відбудову європейських країн.

Допомога за Планом Маршалла надавалася через кілька ключових механізмів, які були спрямовані на ефективне відновлення економік країн Західної Європи після Другої світової війни. Ось декілька основних аспектів цього процесу:

- **Фінансова допомога:** Більша частина допомоги за Планом Маршалла надавалася у формі грантів та довгострокових кредитів. Ці кошти могли використовуватися для закупівлі сировини, продовольства, обладнання, а також для фінансування ключових інфраструктурних проектів.
- **Технічна допомога:** Поряд з фінансовою підтримкою, Сполучені Штати надавали технічну допомогу європейським країнам. Це включало передачу технологій, надання консультативних послуг, обмін експертами та навчання місцевих фахівців у США.

- Сприяння торгівлі: Однією з цілей Плану Маршалла було відновлення та розширення європейської торгівлі. Для цього були вжиті заходи щодо зниження тарифів, лібералізації торговельних обмежень та створення умов для збільшення обміну товарами між європейськими країнами та зі Сполученими Штатами.
- Європейська співпраця: Однією з умов надання допомоги було зобов'язання країн-отримувачів співпрацювати між собою. Це стимулювало регіональну економічну інтеграцію та поклало основу для майбутнього створення Європейського Союзу.
- Контроль за використанням коштів: Для забезпечення ефективного використання наданої допомоги Сполучені Штати вимагали від країн-отримувачів звітності про використання коштів. Було створено спеціальні організації для моніторингу та координації виконання проектів в рамках Плану Маршалла.
- Інвестиції в промисловість і сільське господарство: Особлива увага приділялася відновленню промислового потенціалу та модернізації сільськогосподарського сектору, що включало впровадження новітніх технологій, покращення умов праці та збільшення продуктивності.

План Маршалла значно прискорив економічне відновлення країн-учасниць, сприявши швидкому зростанню виробництва, підвищенню рівня життя та стабілізації політичної ситуації в Європі. Крім того, він сприяв зміцненню зв'язків між Європою та Сполученими Штатами та заклав основу для створення європейських наднаціональних інститутів, таких як Європейський Союз. Вагомим результатом Плану Маршалла стало не лише економічне відродження, але й демонстрація ефективності міжнародної допомоги та співпраці у вирішенні глобальних проблем, що залишається актуальним і сьогодні.

Японське економічне диво - це період надзвичайно швидкого економічного зростання в Японії, що тривав з кінця 1950-х до початку 1970-х років. Після капітуляції Японії у вересні 1945 року, завершивши Другу світову війну, країна стала перед величезним викликом відновлення та перебудови своєї зруйнованої економіки та суспільства. Під керівництвом окупаційних сил на чолі зі Сполученими Штатами, а пізніше під керівництвом власного уряду, Японія не лише змогла відновити свою економіку, але й стала однією з провідних світових економік. Роль окупаційного уряду США у відновленні Японії після Другої світової війни була вирішальною і мала комплексний характер, охоплюючи політичні, економічні, соціальні та культурні аспекти життя країни. Основні цілі:

- Демілітаризація
- Демократизація
- Економічне відновлення
- Соціальні реформи
- Культурні зміни

Цей процес відновлення охоплював широкий спектр заходів: від реформування земельних відносин, промислової політики та фінансової системи до впровадження демократичних інститутів та зміцнення освітньої системи. Ці реформи, кардинально змінили її економічний ландшафт: підвищення продуктивності сільського господарства не тільки забезпечило країну продовольчою безпекою, але й сприяло її становленню як світового лідера у виробництві електроніки, автомобілів та інших високотехнологічних товарів завдяки розвитку промисловості. Стабілізація фінансової системи відіграла ключову роль у залученні інвестицій та забезпеченні стабільного зростання, тоді як трудові реформи сприяли соціальній стабільності, забезпечивши високий рівень соціальної згуртованості та ефективної співпраці між робітниками та роботодавцями.

Відновлення країн Східної Європи **після розпаду Радянського Союзу** в кінці 1991 року стало періодом інтенсивних трансформацій, що охопили політичні, економічні та соціальні сфери цих держав. Цей процес був спрямований на перехід від планової економіки до ринкової, від авторитарних режимів до демократичних систем управління, а також на інтеграцію в європейські та світові економічні структури. Допомогу отримали: Польща, Угорщина, Чеська Республіка, Словаччина, Болгарія, Румунія, країни Балтії, країни колишньої Югославської республіки.

Роль міжнародних фінансових інституцій та Європейського Союзу (ЄС) у процесі трансформації та відновлення країн Східної Європи після розпаду Радянського Союзу була надзвичайно важливою. Ці організації надали значну підтримку у вигляді фінансування, експертного консультування та сприяння інтеграційним процесам, що допомогло країнам регіону перейти від планової до ринкової економіки, впровадити демократичні реформи та інтегруватися в європейські та світові економічні структури. Міжнародний валютний фонд (МВФ) та Світовий банк відіграли важливу роль у фінансовій підтримці країн Східної Європи, надаючи кредити, фінансування для реформ та експертні консультації для стабілізації економік та інституційного розвитку. Європейський Союз (ЄС) через програму PHARE та інші ініціативи значно сприяв економічній трансформації та євроінтеграції цих країн, мотивуючи їх до глибоких реформ заради майбутнього членства в ЄС і надаючи фінансову та технічну допомогу через різні програми та фонди. Ця міжнародна підтримка стала критично важливою для економічного відновлення, політичної та соціальної трансформації країн регіону, сприяючи їхньому переходу до демократії та ринкової економіки, зміцненню регіональної стабільності та інтеграції в глобальні економічні структури.

Економічне відновлення країн Східної Європи після розпаду Радянського Союзу виявилось вражаючим процесом, що охопив перехід від планової до

ринкової економіки через масштабну приватизацію та залучення інвестицій, встановлення демократичних інститутів та проведення вільних виборів для політичної стабілізації, значне покращення умов життя через соціальні реформи, а також успішну інтеграцію в європейські та міжнародні структури, зокрема ЄС, що забезпечило економічні та політичні переваги. Ці зусилля сприяли не лише внутрішньому розвитку та зміцненню регіональної стабільності, але й стали важливим внеском у загальноєвропейське процвітання, демонструючи відданість країн реформам та їхню здатність до глибоких трансформацій.

Міжнародний історичний досвід повоєнного відновлення економік країн світу підкреслює значення комплексних підходів до відновлення, що включає економічні, політичні, соціальні та інституційні реформи. Випадки, як План Маршалла для Європи, швидке відродження Японії, та трансформація країн Східної Європи після розпаду Радянського Союзу, демонструють, що міжнародна підтримка, внутрішні реформи та відданість довготривалим цілям є ключовими факторами успіху. Ці приклади відновлення вказують на важливість глобальної співпраці, інвестицій у людський капітал, інновацій та адаптації до нових економічних реалій. Вони також підтверджують, що зусилля з відновлення можуть стати каталізатором глибоких соціально-економічних перетворень, підкреслюючи роль ефективного управління та міжнародної допомоги в досягненні сталого розвитку та процвітання.

Висновки до 1 розділу

У першому розділі кваліфікаційної роботи бакалавра було надано визначення сутності поняття міжнародних та регіональних економічних організацій у забезпеченні економічної стабільності та зниженні бідності, акцентуючи на їх вкладі в розвиток людського капіталу та екології. Вказано на необхідність інновацій та глобальної співпраці для адаптації до економічних викликів та досягнення сталого розвитку.

Було узагальнено чинники впливу міжнародних і регіональних організацій на глобалізацію, інтеграцію та міждержавну співпрацю сприяють стабільності, економічному зростанню і зниженню бідності. Їхні зусилля у розвитку людського капіталу, охороні довкілля і економічному прогресі створюють умови для міжнародної торгівлі і інвестицій, підкреслюючи значення неперервної глобальної співпраці для сталого розвитку і вирішення майбутніх викликів.

Було систематизовано вплив міжнародних та регіональних економічних організацій на глобальну економіку, сприяючи зростанню, охороні довкілля, і розвитку людського потенціалу, а також відкривають шляхи для торгівлі та інвестицій. Історичні успіхи, як План Маршалла і японське диво, вказують на значення співпраці і інвестицій в людський капітал. Підкреслено, що активізація глобальної співпраці критично важлива для вирішення міжнародних викликів і стабільного розвитку.

Було надано характеристику важливості міжнародних та регіональних економічних організацій у формуванні умов для глобалізації, економічної інтеграції та взаємодії між країнами, сприяючи стабільності, зменшенню бідності та поліпшенню життя. Історія показує значущість співпраці та інвестицій для адаптації до змін глобального контексту, підкреслюючи необхідність спільних зусиль для вирішення викликів і забезпечення прогресу.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ РОЛІ МІЖНАРОДНИХ ТА РЕГІОНАЛЬНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ У ПОВОЄННОМУ ВІДНОВЛЕНІ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

2.1. Аналіз макроекономічних та фінансових показників України

У 2023 році макроекономічна ситуація в Україні продовжувала адаптуватися та реагувати на ряд викликів та можливостей, що склалися в результаті глобальних змін, внутрішніх реформ, а також зовнішньополітичних впливів. Цей період характеризувався спробами збалансувати необхідність стимулювання економічного відновлення з необхідністю забезпечення макроекономічної стабільності та соціальної захищеності населення.

Цей рік для України став черговим періодом випробувань та викликів, основним серед яких залишається триваюча війна. Незважаючи на значні зовнішні загрози та внутрішні виклики, українська економіка демонструвала несподівану стійкість і адаптивність, що свідчить про непохитний дух нації та ефективність прийнятих урядом кроків у макроекономічній політиці. Військові дії значно вплинули на інфраструктуру, промислове виробництво, сільське господарство, та зовнішньоекономічні зв'язки, однак, завдяки міжнародній підтримці та гнучкості внутрішньої економічної політики, Україна змогла мінімізувати негативний вплив цих факторів. Війна не тільки прямо вплинула на економічну інфраструктуру та виробничі потужності, але й стала причиною глибоких соціально-економічних змін, зокрема, через велику кількість внутрішньо переміщених осіб, зміну ринкових умов та переорієнтацію економічних зв'язків. Цей період вимагав від уряду України та її міжнародних партнерів надзвичайних зусиль для підтримки макроекономічної стабільності, включаючи забезпечення фінансової підтримки, реалізацію економічних реформ, та шукання шляхів для відновлення економічної діяльності. Важливість збереження макроекономічної стабільності в такі часи не може бути

переоцінена, оскільки вона є ключовою для забезпечення основи для майбутнього відновлення та розвитку.

Валовий внутрішній продукт (ВВП), інфляція, безробіття, та зовнішньоторговельний баланс були серед ключових макроекономічних показників, що постраждали від військових дій. Тим не менш, завдяки зусиллям уряду та підтримці міжнародної спільноти, Україна прагнула адаптуватися до нових умов, зосереджуючись на захисті своєї економіки та підготовці до постконфліктного відновлення. Особлива увага була приділена зміцненню внутрішньої стійкості, підтримці ключових галузей економіки, та захисту соціально вразливих верств населення. Ці заходи були направлені на мінімізацію негативного впливу війни на життя звичайних українців та створення умов для швидшого відновлення країни після завершення конфлікту.

Показники валового внутрішнього продукту України з 2012 по 2022 рр. (млн. грн.) представлено на (Рис.2.1.):

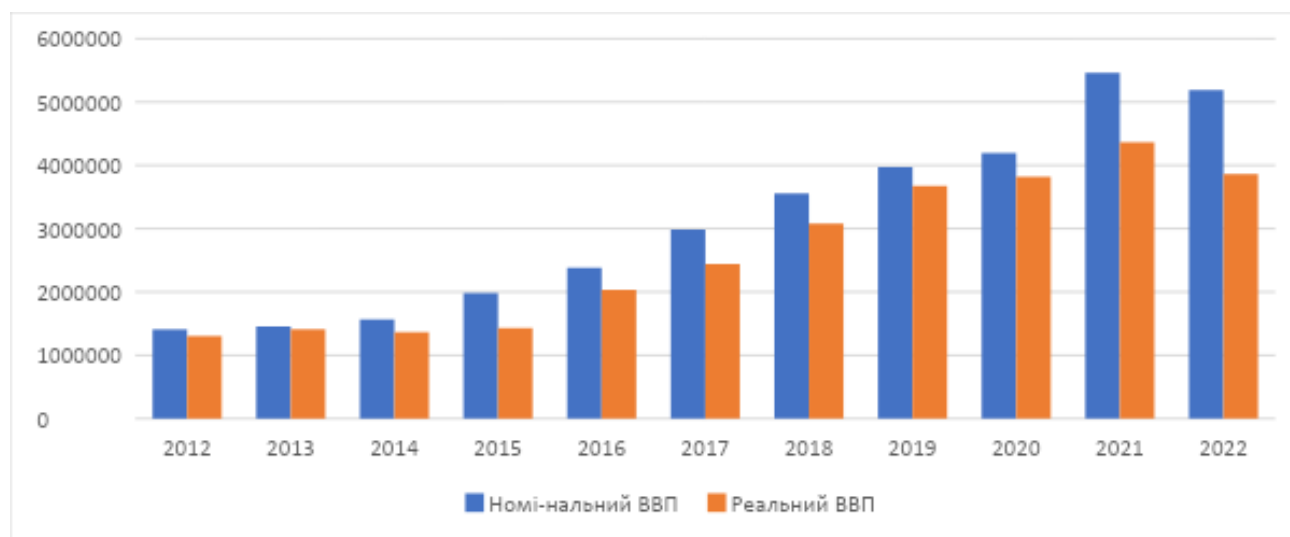

Рис.2.1. Показники валового внутрішнього продукту (ВВП) України з 2012 по 2022 рр., млн. грн.

Джерело: складено автором за [14]

Номінальний ВВП України показує загальну тенденцію до зростання з 2012 по 2021 рік, зі значним збільшенням, особливо в періоди 2015-2016 та 2020-2021 років. У 2022 році спостерігається зниження номінального ВВП порівняно з попереднім роком, що може свідчити про економічні виклики, можливо пов'язані з війною, глобальними економічними умовами або іншими факторами. Реальний ВВП показує відновлення після спаду в 2014 році, зі стабільним зростанням до 2019 року. Починаючи з 2020 року, реальний ВВП стабілізується, але потім знижується в 2022 році, що може відображати наслідки зовнішньої та внутрішньої нестабільності.

Значне зростання номінального ВВП при менш значному зростанні реального ВВП між 2015 та 2021 роками може свідчити про інфляційний тиск в економіці. Наприклад, збільшення номінального ВВП з 1979458 (млн. грн.) у 2015 році до 5459574 (млн. грн.) у 2021 році при менш інтенсивному зростанні реального ВВП може вказувати на зростання цінового рівня в цей період.

Діаграма, яка представляє структуру ВВП України у 2022 році за секторами (Рис. 2.2), демонструє сильну орієнтацію на державне управління, яке складає 21.1% ВВП. Торгівля та промисловість також є значущими секторами, в той час як сільське господарство та будівництво мають меншу вагу в економіці. Ці дані можуть свідчити про перехід України до більш диверсифікованої та послугово-орієнтованої економіки, а також через військові дії на території країни. Окуповані території загарбником, до яких країна не має доступу до них призвели зміни у структурі ВВП. Сектори, які стосуються освіти, охорони здоров'я та інших соціальних послуг, також забезпечують значний внесок, відображаючи соціальні інвестиції та пріоритети уряду.

Інфляція — це процес зростання загального рівня цін на товари та послуги в економіці, що веде до зниження купівельної спроможності грошової одиниці.

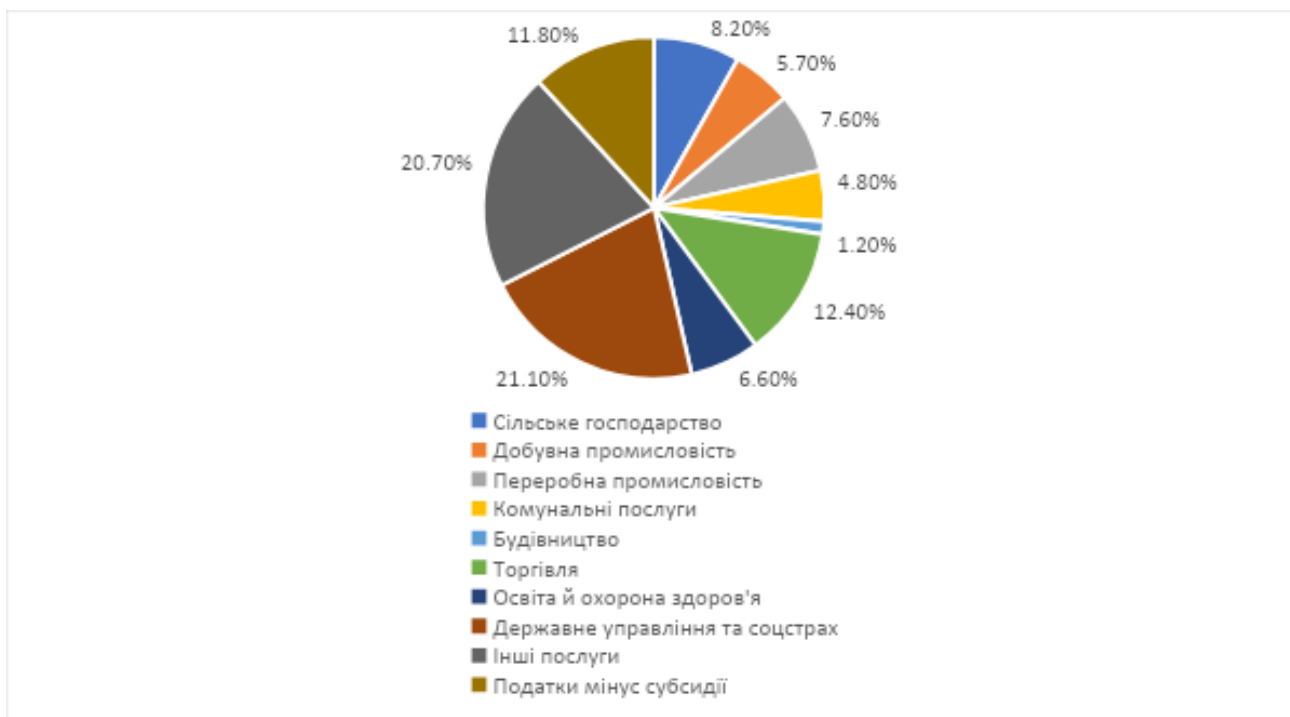

Рис. 2.2. Структура валового внутрішнього продукту (ВВП) України за видами, 2022 р., %

Джерело: складено автором за [16]

В контексті України, інфляційні тенденції можуть бути пов'язані з різноманітними факторами, включаючи економічні наслідки війни, зміни в глобальних цінах на енергоресурси, внутрішню монетарну політику, валютні коливання, та структурні реформи в економіці.

Таблиця відображає індекси споживчих цін (ІСЦ) за місяцями для 2022 і 2023 років та розрахунок різниці інфляції в процентах між цими двома роками (Табл. 2.1.). Інфляція у 2023 році помітно знизилася порівняно з 2022 роком. Це може бути результатом економічної стабілізації, ефективної монетарної політики, зниження цін на ключові товари, або поліпшення постачання товарів. Значне зниження інфляції в річному обчисленні (на -21,5%) свідчить про значні зміни в економіці або про дефляційні тенденції. Таке глибоке зниження інфляції може також вказувати на потенційні ризики для економічного зростання, якщо

воно супроводжується зниженням споживчого попиту або інвестиційної активності.

Таблиця 2.1.

Порівняння індексу інфляції за 2023 р. з 2022 р., %

	2022	2023	Різниця
			(%)
Січень	101,3	100,8	-0,5
Лютий	101,6	100,7	-0,9
Березень	104,5	101,5	-3,0
Квітень	103,1	100,2	-2,9
Травень	102,7	100,5	-2,2
Червень	103,1	100,8	-2,3
Липень	100,7	99,4	-1,3
Серпень	101,1	98,6	-2,5
Вересень	101,9	100,5	-1,4
Жовтень	102,5	100,8	-1,7
Листопад	100,7	100,5	-0,2
Грудень	100,7	100,7	0,0
За рік	126,6	105,1	-21,5

Джерело: складено автором за [18]

На ситуацію з безробіттям в Україні у 2023 році глибоко впливає війна, що призводить до значного переміщення робочої сили та зростання рівня безробіття. Вплив відчувається не лише в межах України, але й на ринках праці сусідніх країн, особливо тих, які прийняли українських біженців. Довгострокові наслідки для структури безробіття за регіонами та віковими групами в Україні, ймовірно, будуть глибокими, з потенційною втратою людського капіталу та необхідністю суттєвої постконфліктної реконструкції та політичних заходів, спрямованих на створення робочих місць та соціальний захист.

Станом на кінець жовтня 2023 року в Україні зареєстровано 96,1 тисячі безробітних, з яких 71,1 тисячі - жінки, відзначаючи гендерну нерівність на ринку праці. Рівень безробіття серед молоді до 35 років становить 22,5 тисячі,

що викликає занепокоєння щодо майбутнього економічного розвитку. Значне безробіття спостерігається у промислових та прифронтових областях, на відміну від західних регіонів, де рівень безробіття нижчий, що може свідчити про внутрішню міграцію працівників. Запорізька область лідирує з кількістю зареєстрованих безробітних - 9 тисяч. За нею слідують Дніпропетровська з 7 тисячами, Харківська з 6,7 тисячами та Сумська з 6,4 тисячами. Водночас, найнижчі показники безробіття спостерігаються в Чернівецькій області з 1,2 тисячі, Закарпатській з 1,5 тисячі та Тернопільській з 1,8 тисячі реєстрацій. Кількість безробітних знизилася порівняно з 239,1 тисячами рік тому, що може відображати поліпшення ринкових умов або зміну в реєстрації. Кількість осіб, які отримують допомогу з безробіття, також зменшилася, що може свідчити про стабілізацію ринку праці. Кількість зареєстрованих безробітних в Україні в 2023 році зображена на Рис.2.3.

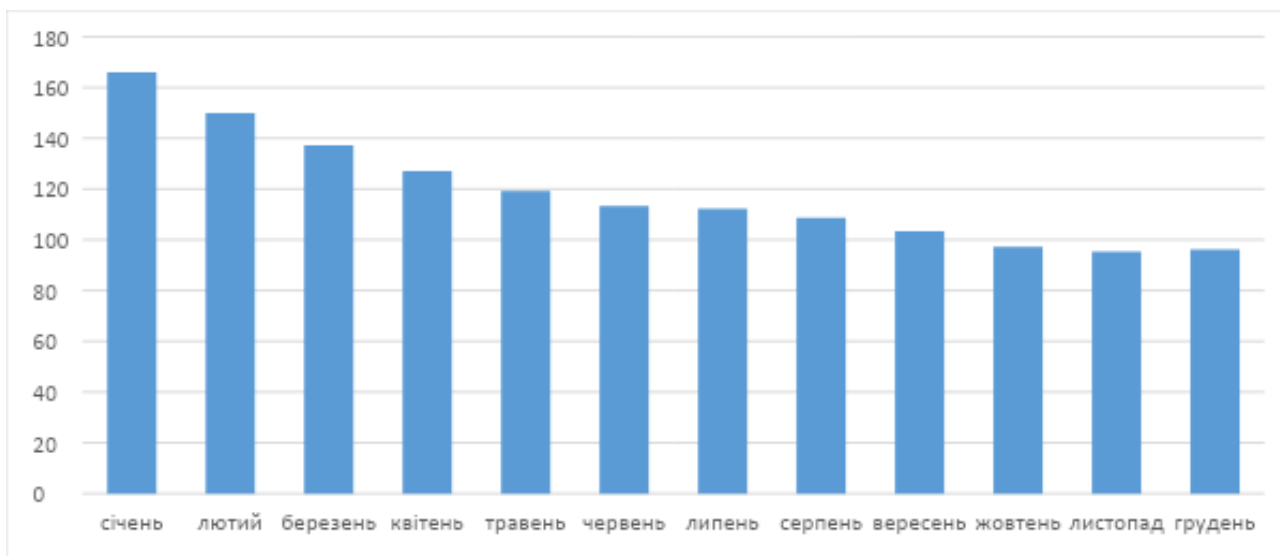

Рис. 2.3. Кількість зареєстрованих безробітних в Україні, 2023 р., тис. осіб
Джерело: складено автором за [20]

У 2023 році, економіка України стикається з безпрецедентними викликами, зумовленими триваючим збройним конфліктом. Такий стан речей неминуче відбивається на зовнішньоекономічній діяльності країни, особливо на

експорті та імпорті, що є критичними каналами для національного добробуту та стабілізації економіки. У 2023 році обсяги експорту з України досягли \$36 мільярдів, тоді як імпорт склав \$63,5 мільярдів, продовжуючи тенденцію зменшення товарного експорту, що розпочалася ще у 2021 році з показником у \$68,2 мільярди. Продукти харчування, переважно зернові, та метали залишаються ключовими експортними категоріями, успіх яких залежить від ефективності логістичних мереж.

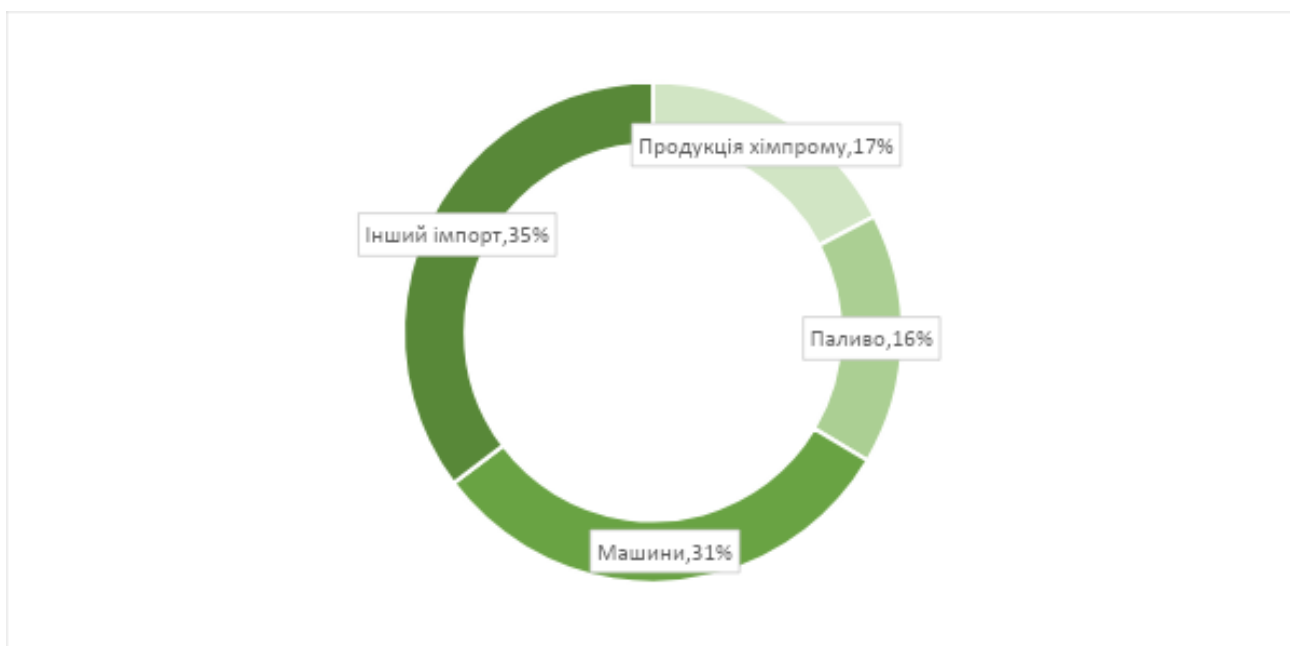

Рис. 2.4. Найбільші категорії товарного імпорту України у 2023, млрд дол.
Джерело: складено автором за [12]

Протягом січня-листопада 2023 року основну частину імпортованих в Україну товарів, а саме 65%, становили наступні категорії (Рис.2.4.):

- Машини, обладнання та транспортні засоби на суму \$17,7 мільярдів, з яких при митному оформленні до держбюджету було сплачено 127,4 мільярди гривень, що становить 31% від загальної суми митних платежів;

- Товари хімічної промисловості на суму \$10,1 мільярда, з яких при митному оформленні до держбюджету було сплачено 68,6 мільярди гривень, що становить 17% від загальної суми митних платежів;
- Паливно-енергетичні товари на суму \$9,6 мільярда.

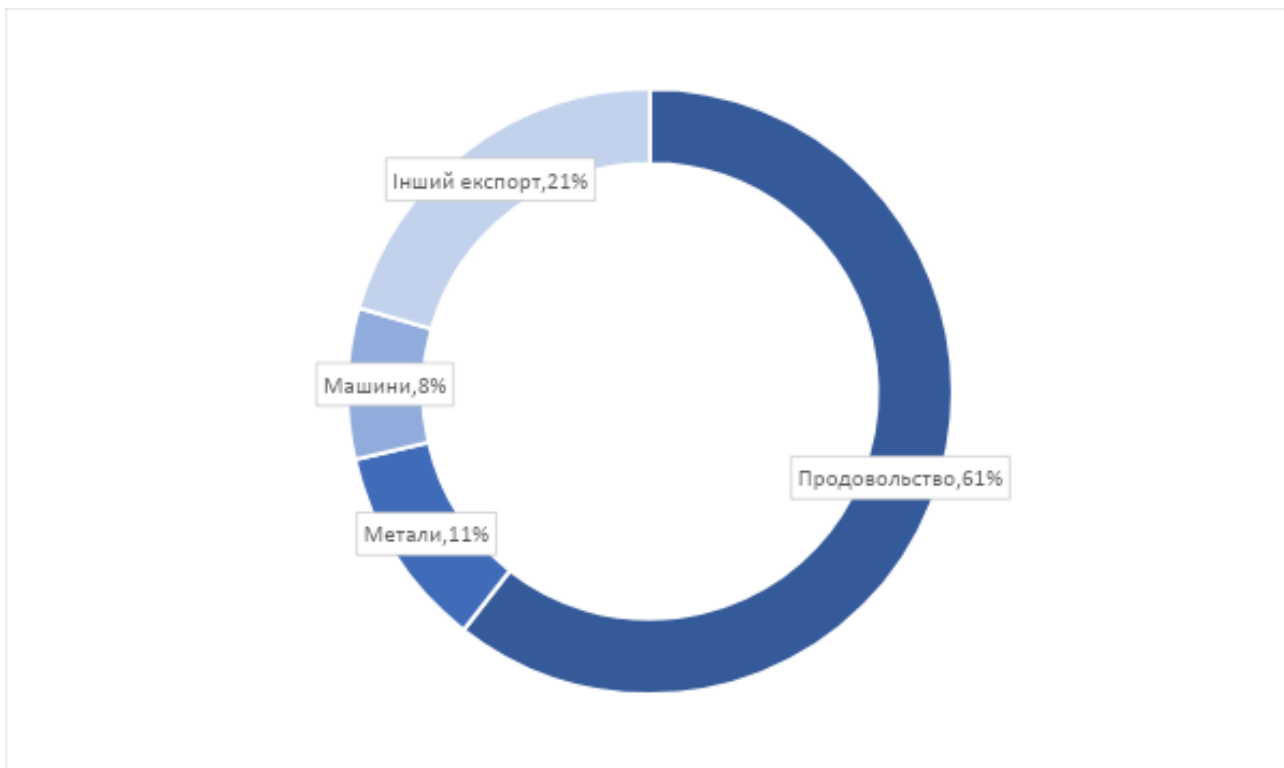

Рис. 2.5. Найбільші категорії товарного експорту України у 2023, млрд дол.
Джерело: складено автором за [12]

До трійки найбільш експортованих з України товарів увійшли (Рис. 2.5.):

- продовольчі товари — \$19,6 млрд,
- метали та вироби з них — \$3,6 млрд,
- машини, устаткування та транспорт — \$2,7 млрд.

Зі створенням Українського морського коридору до портів Одещини після зриву Росією Зернової угоди, Україна змогла не тільки збільшити експорт зерна, але й відновити морські перевезення інших товарів і поновити імпорту морем. Однак проблема виникла через блокаду Польщею сухопутного кордону, яка

негативно вплинула на український експорт та податкові збори від імпорту, підриваючи економічну стабільність країни.

Державний борг України є одним з найважливіших показників фінансової стабільності та економічної безпеки країни, що відображає загальну суму зобов'язань держави перед внутрішніми та зовнішніми кредиторами. В останні роки цей показник набув особливої актуальності в контексті складних економічних викликів, зумовлених глобальними фінансовими кризами, політичною нестабільністю та військовими конфліктами. Аналіз державного боргу України дозволяє не тільки оцінити поточний стан економіки та її здатність виконувати зобов'язання перед кредиторами, але й розробити стратегії для оптимізації боргової політики, зменшення фінансових ризиків та підвищення інвестиційної привабливості країни.

Рис. 2.6. Зовнішній державний та гарантований державою борг України з 2012 по 2024 рр.

Джерело: складено автором за [22]

Аналіз даних про зовнішній державний борг та борг, гарантований державою України, за період з 2011 по 2024 роки (Рис. 2.6.) вказує на наступні тенденції:

- Зростання сукупного боргу: Є чітка тенденція до зростання загального обсягу державного боргу з 37,474.5 млрд грн. у 2011 році до 100,797.1 млрд грн. на початок 2024 року.
- Динаміка державного боргу: Спостерігається стабільне зростання державного боргу протягом всього аналізованого періоду, з особливо стрімким збільшенням між 2021 і 2023 роками, коли борг зріс з 47,654.7 млрд грн. до 94,790.5 млрд грн.
- Гарантований державою борг: Показники гарантованого боргу також зросли, але не так значно, як державний борг. Примітно, що у 2022 році відбулося значне скорочення гарантованого боргу з 9,542.3 млрд грн. у 2021 році до 7,807.7 млрд грн.
- Співвідношення боргів: Співвідношення між державним боргом та гарантованим боргом змінюється на користь першого, що може вказувати на зростаючу залежність уряду від прямого боргу.

У 2023 році Державний бюджет України був під великим тиском через тривалу воєнну агресію та її економічні наслідки, що спричинили зростання бюджетного дефіциту. Завдання фінансування військових витрат і одночасне підтримання макроекономічної стабільності стали ключовими викликами. Значні зусилля були спрямовані на залучення коштів через приватизацію державного майна та випуск військових облігацій, які набули популярності серед інструментів залучення фінансування. Важливу роль у покритті дефіциту відіграє співпраця з міжнародними фінансовими інституціями, що є незамінною для забезпечення фінансової стабільності країни у виключно складних умовах.

З іншого боку, аналіз державного боргу України у 2022 році виявив значний вплив військового конфлікту на економіку країни. Зросла залежність бюджету від зовнішнього фінансування, порушення критеріїв стійкості держборгу, що сигналізувало про високі ризики платоспроможності. У відповідь на ці виклики, бюджетна політика України була спрямована на

збалансування фінансування критично важливих статей бюджету та стимулювання відновлення економіки, з особливою увагою на реформування бюджетної системи, оптимізацію витрат і пошук нових джерел доходів.

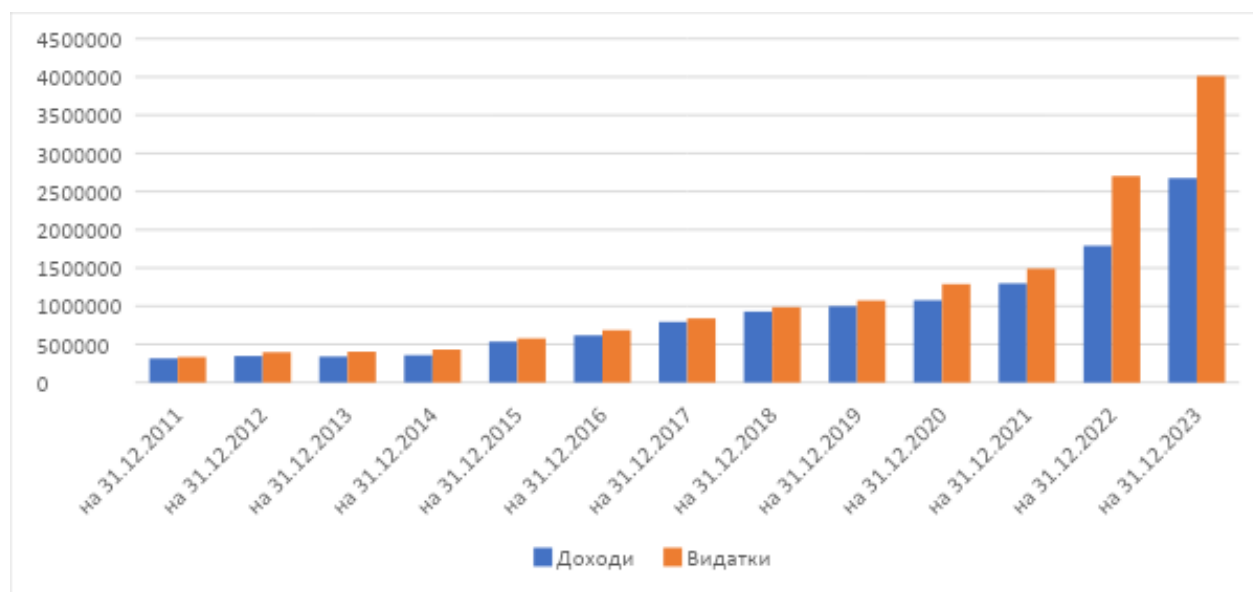

Рис. 2.7. Виконання державного бюджету України з 2011 по 2024 рр.
Джерело: складено автором за [23]

Аналіз даних державного бюджету України за період з 2011 по 2023 роки (Рис. 2.7.) виявляє наступні ключові тенденції:

- **Зростання дефіциту:** Яскраво виражене збільшення бюджетного дефіциту, яке стало особливо помітним після 2020 року. Дефіцит, який у 2011 році складав -23,557.6 млн грн., до 2023 року виріс до -1,333,110.6 млн грн., що свідчить про значне збільшення бюджетних видатків порівняно з доходами.
- **Видатки та доходи:** Стабільне зростання загальних доходів та видатків бюджету протягом оглядового періоду, з видатками, які росли швидше за доходи, особливо у період 2020-2023 років. Таке зростання може бути обумовлене посиленням соціальних витрат та фінансуванням оборонних потреб.

- Кредитування: Категорія кредитування, яка в 2011-2021 роках показувала позитивні значення, у 2022 та 2023 роках перетворилась на негативні (-3326 та -9309.5 відповідно), що може вказувати на погашення попередніх позик або зменшення нового кредитування.
- Екстраординарне збільшення видатків у 2022-2023 рр.: Різке зростання видатків у 2022 році (до 2,705,423.3 млн грн.) і ще більше у 2023 році (до 4,014,418.1 млн грн.) зумовлене воєнними діями та необхідністю в значних капітальних витратах на відновлення інфраструктури.
- Різке збільшення доходів у 2023 році: Відмітне збільшення доходів бюджету в 2023 році (до 2,671,998 млн грн.) в порівнянні з попереднім роком може вказувати на отримання значних міжнародних грантів та кредитів.

Рівень життя населення в Україні в 2023 році продовжував формуватися під впливом комплексу соціально-економічних та політичних факторів. Країна опинилася перед лицем глибоких викликів, пов'язаних із тривалою воєнною невизначеністю та економічною турбулентністю. Це неодмінно позначилося на доходах громадян, рівні бідності та доступності соціальних послуг. На тлі цих подій, середні заробітні плати та соціальні стандарти зазнали тесту на міцність, виявивши нерівномірний розподіл економічних можливостей серед різних верств населення. Соціальна політика держави, спрямована на забезпечення соціального захисту, особливо серед вразливих категорій, вимагала адаптації та інноваційних підходів для ефективного реагування на зміни, що відбувалися.

Цьогоріч під поріг бідності потрапило 67% населення України, що наближає країну до рівня бідності, зафіксованого у 2001 році, ефективно анулювавши двадцятирічний прогрес через війну, ініційовану Росією. У 2001 році 69% населення жили з доходами нижче фактичного прожиткового мінімуму, тоді як у 2021 цей показник становив 39%, що свідчило про позитивну динаміку. Незважаючи на коливання, Україна увійшла у період війни з високими показниками добробуту та низького рівня бідності. Пандемія не

змогла серйозно підірвати ці досягнення, що, можливо, пояснює, чому війна не мала катастрофічного впливу.

Проте в 2022-2023 роках, у зв'язку з воєнним станом, статистичний збір даних був ускладнений, обмежуючи можливості соціологів та демографів у проведенні досліджень. Тому ці оцінки за 2022-2023 роки базуються на модельованих даних. Згідно з ними, рівень бідності у 2022 році досяг 60%, а у 2023 – зріс до 67%. За інформацією Світового банку, понад 7 мільйонів українців зазнали бідності. Однак ці дані виходять із довоєнної чисельності населення. Тим не менш, за оцінками Інституту демографії, на підконтрольних Україні територіях проживає близько 30-31 мільйона людей. Таким чином, припускаємо, що близько 20 мільйонів українців перебувають у стані бідності.

Аналіз макроекономічних та фінансових показників України в останні роки відкриває картину економіки, яка переживає значні трансформації та виклики, підсилені збройним конфліктом і глобальними економічними умовами. Зростання державного боргу, високий рівень бюджетного дефіциту та посилення бідності серед населення свідчать про глибокі структурні проблеми, з якими країна змушена боротися. Незважаючи на це, стійкість банківської системи та здійснені реформи вказують на певний потенціал для відновлення та подальшого розвитку. Макроекономічна стабілізація, нарощування експортного потенціалу та диверсифікація економіки залишаються ключовими пріоритетами для підвищення життєвого рівня та забезпечення довгострокового зростання. Україні потрібно продовжити роботу над покращенням інвестиційного клімату, розвитком інфраструктури та підвищенням продуктивності праці. Ефективне управління публічними фінансами, раціональне використання міжнародної допомоги та внутрішніх ресурсів, а також прогресивні реформи можуть допомогти Україні подолати існуючі виклики та забезпечити стабільне майбутнє для своїх громадян.

2.2. Аналіз взаємовідносин України з міжнародними фінансовими організаціями в контексті повоєнного відновлення економіки України

У період після завершення воєнних дій, Україна стоїть перед нагальною потребою у швидкому відновленні своєї економіки, і в цьому контексті співпраця з міжнародними фінансовими організаціями набуває критичного значення. Ці інституції відіграють ключову роль у наданні фінансової, технічної та консультативної підтримки, спрямованої на відновлення інфраструктури, стабілізацію макроекономічного середовища та підтримку реформ, необхідних для довгострокового розвитку країни. Україна, своєю чергою, зобов'язана виконувати ряд умов та рекомендацій цих організацій, що вимагає від уряду гнучкості, відкритості до змін та готовності до проведення глибоких економічних реформ.

Аналіз взаємодії України з ключовими міжнародними фінансовими організаціями дозволяє оцінити не тільки отримані короткострокові вигоди у вигляді фінансової допомоги та інвестицій, але й довгостроковий вплив цих відносин на структурну трансформацію української економіки. Важливим аспектом цього аналізу є розгляд ефективності імплементації рекомендованих реформ, викликів, пов'язаних з їх реалізацією, та впливу на соціальний сектор, зокрема на освіту, охорону здоров'я та соціальний захист населення. В цілому, відносини України з міжнародними фінансовими організаціями мають стратегічне значення для забезпечення стабільності, стимулювання економічного зростання та підвищення добробуту її громадян в умовах повоєнного відновлення.

Оцінюючи взаємодію **Міжнародного валютного фонду (МВФ)** з Україною, особливо у контексті фінансування відновлювальних проєктів та стабілізації економіки, ми виявляємо багатовартові відносини, що мають ключове значення для обох сторін. МВФ не лише надає фінансову підтримку

через різноманітні програми кредитування, але й сприяє проведенню важливих економічних реформ, які спрямовані на підвищення ефективності державного управління, зміцнення фінансової системи та покращення інвестиційного клімату. Співпраця з МВФ відкриває доступ до критично необхідних ресурсів для подолання економічних викликів, що стоять перед Україною в умовах постконфліктного відновлення, та надає платформу для обміну досвідом та кращими практиками у сфері економічного управління. Однак, взаємодія з МВФ також передбачає певні виклики, зокрема необхідність дотримання строгих умов програми, які можуть вимагати значних внутрішніх зусиль та адаптації з боку України. Оцінка цієї взаємодії дозволяє глибше зрозуміти потенціал і обмеження міжнародної фінансової підтримки в контексті економічного відновлення країни.

У 1992 році, відповідно до закону України № 2402-XII від 3 червня 1992 року "Про вступ України до Міжнародного валютного фонду, Міжнародного банку реконструкції та розвитку, Міжнародної фінансової корпорації, Міжнародної асоціації розвитку та Багатостороннього агентства з гарантування інвестицій", Україна офіційно приєдналася до Міжнародного валютного фонду та інших важливих міжнародних фінансових інституцій. У відповідь на військове вторгнення Російської Федерації, Україна звернулася до Міжнародного валютного фонду (МВФ) із запитом про надання невідкладної фінансової підтримки на суму 1,4 мільярда доларів США за допомогою Інструменту швидкого фінансування (RFI). Рішення про виділення цих коштів було схвалено Виконавчою радою МВФ 9 березня 2022 року. Програма RFI має на меті покрити невідкладні витрати та критичні потреби в платіжному балансі, спричинені війною, що без їх задоволення може призвести до негайного значного економічного занепаду. 30 вересня 2022 року Рада виконавчих директорів МВФ схвалила посилення програм антикризового фінансування, включно з антикризовими заходами для країн, що зазнали великого дефіциту

платіжного балансу через глобальну продовольчу кризу. Це дозволило Україні подати запит на отримання додаткового траншу за програмою RFI, і 7 жовтня 2022 року МВФ ухвалив рішення про надання фінансової допомоги в розмірі 1,3 мільярда доларів США. Також, за ініціативою деяких країн-членів МВФ (Канада, Польща, Нідерланди та північно-балтійська регіональна група) 8 квітня 2022 року МВФ затвердив створення спеціалізованого адміністрованого рахунку для збору коштів на підтримку України, який відкритий для внесків від країн-членів МВФ, їх установ, міжнародних та міжурядових організацій.

Станом на кінець першого кварталу 2023 року, через спеціально відкритий рахунок, Україна отримала майже 4,5 млрд доларів США у вигляді кредитів та грантів від країн, таких як Канада, Італія, Німеччина, Бельгія та Нідерланди. Незважаючи на військовий конфлікт, Україна продовжувала акцентувати на необхідності реалізації реформ та розробки нової комплексної програми фінансування [37]. Розглянемо наступні програми фінансування України Міжнародним Валютним Фондом з 2022 року (див. рис. 2.8.):

1. Програма механізму розширеного фінансування (EFF):

- Мета: Забезпечення фінансової стабільності та підтримка економічних реформ в Україні.
- Обсяг фінансування: У рамках цієї програми Україна отримала 5,4 мільярда доларів.
- Призначення коштів: Фінансування пріоритетних галузей, таких як пенсії, допомога внутрішньо переміщеним особам, житлові субсидії, зарплати медичним працівникам, вчителям і викладачам.

2. Програма Stand-By:

- Мета: Підтримка макроекономічної стабільності та реформ в Україні.
- Обсяг фінансування: Деталі щодо обсягу фінансування в рамках цієї програми не вказані.

- Призначення коштів: Орієнтована на забезпечення стабільності бюджету, банківської системи та макроекономічної ситуації в країні.

3. Програма Emergency Financing Support:

- Мета: Надання екстреної фінансової допомоги Україні в умовах кризи.
- Обсяг фінансування: Затверджено фінансування в розмірі 13 мільярдів доларів.
- Призначення коштів: Спрямовано на підтримку бюджету, соціальних програм та економічної стабільності.

4. Програма Extended Fund Facility (EFF):

- Мета: Підтримка економічних реформ і структурних змін в Україні.
- Обсяг фінансування: Загальний обсяг чотирирічної програми становить 15,6 мільярда доларів.
- Призначення коштів: Фінансування різних пріоритетних галузей, включно із соціальними та гуманітарними витратами, не пов'язаними з обороною та безпекою.

Ця фінансова підтримка стала життєво важливою для збереження економічної стабільності в Україні під час війни, допомагаючи країні підтримувати бюджет, стабільність цін та курсу валюти, а також забезпечувати соціальні виплати (IMF).

Група **Світового банку** об'єднує п'ять установ: Міжнародний банк реконструкції та розвитку (IBRD), Міжнародну фінансову корпорацію (IFC), Міжнародну асоціацію розвитку (IDA), Багатосторонню агенцію з гарантування інвестицій (MIGA) та Міжнародний центр з урегулювання інвестиційних спорів (ICSID), які надають фінансову та технічну допомогу країнам, що розвиваються [38].

Рис. 2.8. Програми фінансування України Міжнародним Валютним Фондом з 2022 року

Джерело: складено автором за [37]

Співпраця України зі Світовим банком відіграє ключову роль у фінансуванні відновлювальних проєктів та стабілізації економіки, особливо у світлі викликів, викликаних військовим конфліктом та необхідністю постконфліктного відновлення. Світовий банк, як один з провідних міжнародних фінансових інститутів, надає Україні важливу підтримку через розробку та фінансування проєктів, спрямованих на відновлення інфраструктури, підвищення ефективності державного управління, реформування ключових секторів економіки та покращення соціального захисту населення.

Світовий банк активно взаємодіє з українським урядом для ідентифікації найбільш нагальних потреб країни у фінансуванні та технічній підтримці. Це

включає розробку спеціальних програм та ініціатив, спрямованих на мінімізацію економічних та соціальних наслідків конфлікту, забезпечення макроекономічної стабільності та закладення основ для сталого розвитку в майбутньому [26]. Фінансування від Світового банку включає як безповоротні гранти, так і довгострокові кредити на пільгових умовах, що дозволяє Україні забезпечити необхідне фінансування без значного збільшення державного боргу. Одним з важливих аспектів співпраці є підтримка Світовим банком структурних реформ в Україні, зокрема у сферах управління державними фінансами, боротьби з корупцією, реформування енергетичного сектору та покращення бізнес-клімату.

Таблиця 2.2.

Програми Світового Банку спрямовані для допомоги Україні з 2022 року

Програма	Мета	Обсяг фінансування	Призначення коштів
PEACE (Public Expenditures for Administrative Capacity Endurance)	Підтримка довгострокової стійкості державного управління в Україні	34.759 млн. дол.	Підтримка основних державних послуг, включно з охороною здоров'я, освітою та соціальними програмами
Фінансування відновлення після надзвичайної економічної ситуації в Україні (FREE Ukraine)	Підтримка відновлення та реконструкції в умовах війни	610 млн. дол.	Проекти, спрямовані на поліпшення ситуації в країні, включно з реформами та відновленням
Україна Relief, Recovery, Reconstruction and Reform Trust Fund (URTF)	Швидкий і гнучкий механізм для пріоритетного фінансування найбільш термінових потреб України	486 млн. дол.	Підтримка відновлення та реформ у різних сферах

Джерело: складено автором за [38]

Ці заходи спрямовані на збільшення прозорості та ефективності державного управління, стимулювання інвестицій та зростання приватного сектору, що є ключовими факторами економічної стабілізації та відновлення.

У відповідь на військове вторгнення Росії в Україну, у березні 2022 року Світовий банк виділив додаткове фінансування для МБРР проекту "Позика на політику розвитку в області економічного відновлення" (ER DPL), розробленого за участю Національного банку. Додаткове фінансування проекту на суму майже 490 млн доларів США, з гарантіями від Нідерландів та Швеції, та додаткова підтримка від Японії на суму 600 млн доларів США, були спрямовані на підтримку загального фонду державного бюджету України. Проект також отримав понад 1,2 млрд доларів США у вигляді грантів із Цільового донорського фонду, створеного Світовим банком. Загальний обсяг допомоги, мобілізований Світовим банком та його партнерами для підтримки України у протистоянні агресії, перевищив 23 млрд доларів США, з яких понад 20 млрд доларів США вже було виплачено станом на квітень 2023 року.

Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР) — це міжнародна фінансова установа, яка підтримує економічні реформи в країнах Центральної та Східної Європи для переходу до ринкової економіки. Україна стала членом ЄБРР у 1992 році, представництво країни в банку здійснюють Міністр фінансів та Голова Національного банку [27]. Як один із провідних інвесторів, ЄБРР відіграє ключову роль у фінансуванні економічних реформ, розвитку приватного і державного секторів, надаючи фінансову та технічну допомогу. ЄБРР активно підтримує Україну через надання кредитів, інвестицій та грантів, спрямованих на розвиток критично важливої інфраструктури, підтримку приватного сектору, зокрема МСБ, та реалізацію ключових реформ у сферах енергетики, муніципальних послуг та фінансового сектору. У 2015 році Національний банк і ЄБРР підписали Меморандум про співпрацю у розвитку ринку капіталів, а у 2020 році — договір про валютний своп на суму до 500 млн

доларів США для зміцнення макрофінансової стабільності та підтримки економіки під час пандемії COVID-19.

Особлива увага ЄБРР приділяється підтримці проектів, які сприяють підвищенню енергетичної незалежності України, розвитку альтернативних джерел енергії та покращенню енергоефективності. Це відповідає стратегічним цілям України щодо зменшення залежності від імпортованих енергоресурсів та сприяння екологічному розвитку. Крім того, ЄБРР залучається до реалізації інституційних та структурних реформ в Україні, надаючи не тільки фінансову, але й технічну допомогу. Банк виступає як важливий посередник між урядом України та міжнародними донорами, сприяючи ефективному використанню зовнішнього фінансування. Водночас, співпраця з ЄБРР також вимагає від України дотримання певних умов та стандартів, включаючи прозорість управління проектами, впровадження реформ і забезпечення стабільності для інвестицій. Це, в свою чергу, сприяє підвищенню довіри міжнародних інвесторів та покращенню інвестиційного клімату в країні.

У відповідь на воєнну агресію Росії проти України, Рада директорів ЄБРР в березні 2022 року ініціювала "пакет стійкості" на суму 2 млрд євро для підтримки України та інших країн, що постраждали. У 2022 році ЄБРР вже надав Україні понад 1 млрд євро з планами збільшення допомоги до 3 млрд євро до кінця 2023 року. Фокус пакету спрямований на підтримку "реальної" економіки, зокрема на забезпечення енергетичної та продовольчої безпеки, відновлення залізничного транспорту та інфраструктури, а також підтримку фармацевтичної галузі.

Взаємодія України з міжнародними фінансовими організаціями суттєво сприяла ініціації та прискоренню структурних реформ, що мали значний вплив на економіку країни. Ці реформи охоплюють широкий спектр секторів, включаючи фінансовий, енергетичний, адміністративний реформи та реформи в сфері боротьби з корупцією, що в сукупності спрямовані на підвищення

ефективності державного управління, забезпечення стабільності економіки та створення сприятливого інвестиційного клімату (Табл.2.3).

Таблиця 2.3.

Огляд структурних реформ, які були ініційовані або прискорені завдяки взаємодії з міжнародними фінансовими організаціями

Реформа	Характеристика
Фінансова	Зосереджена на зміцненні банківської системи, підвищенні прозорості фінансових операцій та захисті прав кредиторів і інвесторів. Підтримка міжнародних партнерів допомогла Україні впровадити необхідні нормативно-правові зміни та забезпечити відповідність до міжнародних стандартів.
Енергетична	Має на меті диверсифікацію джерел енергії, підвищення енергоефективності та зменшення залежності від імпортованих енергоресурсів. За підтримки ЄБРР та інших організацій Україна зробила значний крок у розвитку відновлюваних джерел енергії та модернізації енергетичної інфраструктури.
Адміністративна	Спрямована на оптимізацію державного апарату, підвищення якості публічних послуг та збільшення ефективності управління державними ресурсами. Заохочення до впровадження цифровізації та електронного урядування стало важливим кроком у підвищенні доступності та прозорості державних послуг.
У боротьбі з корупцією	Забезпечила створення нових антикорупційних інституцій, покращення законодавства та впровадження ефективних механізмів запобігання та виявлення корупції. Ці заходи сприяли підвищенню довіри міжнародних інвесторів та поліпшенню іміджу країни на міжнародній арені.

Джерело: складено автором за [29; 30; 31]

Під час війни в Україні було прийнято кілька фінансових реформ, але однією з ключових стала реформа банківської системи [31]:

- Підвищення капіталізації банків: З метою забезпечення стабільності банківського сектору були підвищені вимоги до мінімального розміру капіталу банків, що дозволило зміцнити їх фінансову надійність.
- Очищення банківської системи: Національний банк України провів аудит банківської системи, що призвело до виявлення та ліквідації

неплатоспроможних банків, зменшення ризиків у системі та підвищення довіри з боку вкладників та інвесторів.

- Впровадження міжнародних стандартів: З метою підвищення прозорості та ефективності банківської системи було запроваджено міжнародні стандарти фінансової звітності та корпоративного управління.

В умовах війни, ключовою енергетичною реформою в Україні стала диверсифікація джерел енергії та зміцнення енергетичної безпеки. Реформа виникла як відповідь на потребу зниження залежності від імпортованих енергоресурсів, особливо з Росії, і була прискорена через пошкодження енергетичної інфраструктури внаслідок військових дій. Також вона спрямована на інтеграцію в європейський енергетичний простір, відповідаючи стандартам енергоефективності та розвитку відновлюваних джерел енергії. Основні складові реформи:

- Розвиток відновлюваної енергетики: стимулювання використання сонячної, вітрової, гідроенергії та біомаси для виробництва електроенергії.
- Енергетична ефективність: впровадження заходів для зменшення енергоспоживання та підвищення ефективності використання енергії в житловому секторі, промисловості та муніципальних послугах.
- Диверсифікація джерел і маршрутів постачання енергоресурсів: розширення імпорту з альтернативних джерел та країн, розвиток внутрішнього видобутку енергоресурсів.
- Інтеграція з європейською енергетичною системою: синхронізація з європейською енергетичною мережею для забезпечення надійності та безпеки постачання.

Адміністративні реформи включають заходи щодо децентралізації влади, оптимізації структури державного управління, підвищення ефективності публічних служб та зміцнення місцевого самоврядування. В умовах війни фокус зміщений на адаптацію адміністративного апарату до викликів воєнного часу,

забезпечення неперервності державного управління та реагування на гуманітарні потреби.

Також, важливо відзначити, що Україна продовжує зусилля щодо посилення антикорупційного законодавства та інституційної структури в цей період, незважаючи на воєнний стан. Це включає подальше зміцнення незалежності антикорупційних органів, впровадження електронних систем в управлінні та закупівлях для забезпечення прозорості та запобігання корупційним ризикам, а також реформування законодавчої бази для ефективнішого переслідування корупційних злочинів. Враховуючи виклики, пов'язані з війною, боротьба з корупцією набуває додаткового значення, особливо у контексті ефективного використання міжнародної допомоги та відновлення інфраструктури. Уряд України та міжнародні партнери акцентували на необхідності продовження антикорупційних заходів для забезпечення довіри міжнародних інвесторів та ефективного використання ресурсів для відновлення країни.

Співпраця України з міжнародними фінансовими організаціями, такими як Міжнародний валютний фонд (МВФ), Світовий банк, Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР), та Європейський інвестиційний банк (ЄІБ), стикається з рядом викликів, які впливають на ефективність цих відносин. Серед основних викликів:

- Політичні обмеження: Внутрішні політичні розбіжності та зміни урядів можуть ускладнювати процес прийняття та впровадження реформ, необхідних для виконання умов міжнародних організацій. Політична нестабільність знижує прогнозованість політик, що може затримувати або ускладнювати отримання фінансової підтримки.
- Необхідність реформ: МВФ, Світовий банк, ЄБРР та ЄІБ часто вимагають від України проведення глибоких структурних реформ, таких як децентралізація, реформа судової системи, пенсійна реформа, реформа

державного управління та ін. Виконання цих вимог вимагає значних зусиль та ресурсів, а також може зіткнутися з опором всередині країни.

- Корупція: Незважаючи на значний прогрес у боротьбі з корупцією, ця проблема залишається серйозним викликом для України, особливо у контексті використання міжнародної допомоги. Корупція підриває довіру міжнародних донорів та ускладнює процес впровадження реформ.
- Інші внутрішні проблеми: Україна також стикається з іншими викликами, такими як відсутність інституційної спроможності, обмежені фінансові та людські ресурси для впровадження реформ, а також військовий конфлікт на сході країни, що вимагає значних ресурсів та уваги уряду.

Для подолання цих викликів необхідна сильна політична воля, підтримка громадянського суспільства, ефективне використання міжнародної допомоги та реалізація комплексного підходу до реформ, який враховує як внутрішні потреби країни, так і вимоги міжнародних партнерів.

Забезпечення ефективного використання міжнародної фінансової допомоги є ключовим пріоритетом для України, що співпрацює з такими організаціями як Міжнародний валютний фонд (МВФ), Світовий банк, Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР), та Європейський інвестиційний банк (ЄІБ). Для цього в Україні впроваджуються розгалужені системи моніторингу та оцінки, спрямовані на прозоре та цільове розподілення отриманих ресурсів.

Моніторинг фінансів грає ключову роль у забезпеченні ефективного використання коштів, особливо в контексті міжнародної допомоги. Цей процес не тільки дозволяє слідкувати за розподілом та ціллю використання коштів, але й оцінює ефективність їх застосування. Прозорість фінансів є одним з основних аспектів моніторингу, допомагаючи запобігати порушенням, шахрайству та корупції, тим самим підвищуючи довіру між донорами і реципієнтами. Оцінка впливу через регулярний моніторинг допомагає визначити, наскільки

фінансування допомагає досягти цілей проектів, виявляючи напрямки для поліпшень. Виявлення проблем на ранній стадії через систематичний моніторинг дозволяє ефективно реагувати на виклики, пов'язані з фінансуванням проектів. Підтримка прийняття рішень базується на даних моніторингу, які слугують підставою для розподілу ресурсів та адаптації стратегій. Відповідальність забезпечується шляхом зобов'язання учасників звітувати про використання коштів, зміцнюючи цільове використання кожної одиниці фінансування.

Ці системи включають набір інструментів та процедур, які дозволяють відстежувати хід реалізації проектів, оцінювати ефективність використання коштів та виявляти потенційні ризики та проблеми на ранніх стадіях. Основними компонентами таких систем є:

- Аудит та фінансовий контроль - регулярні перевірки фінансових звітів проектів, фінансування яких здійснюється за рахунок міжнародної допомоги, для забезпечення їх прозорості та відповідності встановленим стандартам.
- Оцінка впливу - аналіз соціально-економічного впливу реалізованих проектів на місцеві громади та економіку країни в цілому, що допомагає визначити ступінь досягнення поставлених цілей.
- Звітність та обмін інформацією - розробка механізмів для забезпечення своєчасного надання інформації про хід виконання проектів між усіма зацікавленими сторонами, включаючи міжнародні організації, уряд України та громадськість.
- Удосконалення законодавчої бази - адаптація національного законодавства для підвищення ефективності управління міжнародною допомогою та зміцнення антикорупційних заходів.

Ці системи моніторингу та оцінки грають важливу роль у підвищенні довіри міжнародних донорів та забезпеченні того, що міжнародна допомога

використовується якомога ефективніше для досягнення стратегічних цілей України у сфері економічного відновлення та розвитку.

Аналізуючи кейси успішних проектів, фінансованих міжнародними організаціями, можна виділити їх вагомий внесок у економічний розвиток України. Один з таких прикладів – проект з розвитку відновлюваної енергетики, підтриманий Європейським банком реконструкції та розвитку (ЄБРР) та Європейським інвестиційним банком (ЄІБ). Цей проект передбачав будівництво вітрових та сонячних електростанцій, що дозволило Україні зменшити залежність від імпортованих енергоресурсів та збільшити частку відновлюваної енергії в енергетичному балансі країни.

Іншим успішним проектом стала програма підтримки малого та середнього бізнесу (МСБ), реалізована за фінансової підтримки Світового банку. Програма надала МСБ доступ до кредитних ресурсів, консультаційних послуг та навчання, що сприяло зростанню бізнес-активності, створенню нових робочих місць та збільшенню податкових надходжень до державного бюджету.

Міжнародний валютний фонд (МВФ) та Європейський Союз (ЄС) фінансували кілька програм, спрямованих на підтримку бюджету України в умовах економічних та політичних викликів. Ці програми допомогли стабілізувати фінансову систему країни, підтримати макроекономічну стабільність та просування необхідних структурних реформ.

Європейська програма з підтримки децентралізації, яка також отримала фінансування від ЄС, сприяла розширенню фінансових та адміністративних повноважень місцевих громад. Це посилило місцеве самоврядування, покращило надання публічних послуг на місцях та збільшило ефективність використання бюджетних коштів.

Взаємовідносини України з міжнародними фінансовими організаціями, такими як Міжнародний валютний фонд (МВФ), Світовий банк, Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР), та Європейський інвестиційний банк

(ЄІБ), відіграють вирішальну роль у повоєнному відновленні та розвитку економіки України. Ці організації не тільки надають критично важливе фінансування для реалізації ключових проектів у різних секторах, але й сприяють впровадженню структурних реформ, необхідних для забезпечення стабільності та стійкого зростання економіки.

Співпраця з цими організаціями допомагає Україні вирішувати низку викликів, з якими країна стикається на шляху економічного відновлення, включаючи необхідність реформування енергетичного сектору, підтримку малого та середнього бізнесу, модернізацію інфраструктури та підвищення рівня прозорості та боротьби з корупцією. Водночас, ця співпраця ставить перед Україною певні вимоги, зокрема впровадження комплексних реформ та забезпечення ефективного моніторингу та оцінки використання коштів.

Аналіз успішних проектів, фінансованих міжнародними організаціями, підтверджує значний внесок цієї співпраці у економічне відновлення та розвиток України. Від розвитку відновлюваної енергетики до підтримки децентралізації та розвитку місцевих громад, ці проекти сприяють створенню стабільного та інноваційного економічного середовища.

У висновку, взаємодія України з міжнародними фінансовими організаціями є ключовим фактором, що сприяє не тільки негайному відновленню після воєнних подій, але й довгостроковому економічному розвитку країни. Подальше поглиблення цієї співпраці, зосередження на реалізації структурних реформ та забезпечення ефективного використання наданих ресурсів будуть визначальними у досягненні цілей економічного зростання та процвітання України.

2.3. Аналіз ролі регіональних економічних організацій у повоєнному відновленні економіки України

Регіональні економічні організації відіграють вирішальну роль у міжнародній підтримці України, забезпечуючи комплексний внесок у її економічне відновлення та довгостроковий розвиток. Ці організації сприяють стабілізації економіки України через фінансування важливих інфраструктурних проектів, підтримку реформ, спрямованих на покращення інвестиційного клімату та забезпечення прозорості управління, а також через сприяння інтеграції України в європейські та світові економічні структури. Основні напрями підтримки включають наступну допомогу: фінансову, технічну та консультативну, сприяння міжнародній торгівлі та інвестиціям, підтримка інтеграції в європейські структури, підтримка соціального розвитку.

Регіональні економічні організації забезпечують необхідне фінансування та підтримку для відновлення критично важливих секторів економіки. Це включає надання кредитів та грантів для секторів, як-от енергетика, інфраструктура та аграрний сектор, що сприяє не лише відновленню економічної активності, але й забезпеченню стабільності. Крім того, ці організації відіграють ключову роль у впровадженні реформ для підвищення ефективності державного управління, поліпшення бізнес-середовища, реформуванні фінансового сектору та боротьбі з корупцією. Активне залучення інвестицій та розвиток експортних можливостей через укладення угод про вільну торгівлю, спрощення торговельних процедур та розвиток інфраструктури є ще одним аспектом, у якому регіональні організації відіграють значну роль. Зокрема, ініціативи, спрямовані на гармонізацію законодавства України з нормами ЄС та підтримку виконання Угоди про асоціацію з ЄС, сприяють політичній, соціальній та економічній інтеграції України.

Важливим аспектом є також програми, спрямовані на підтримку соціального захисту населення, освіти, охорони здоров'я, та зменшення наслідків конфлікту для мирного населення. Взаємодія України з організаціями,

такими як Європейський Союз, Чорноморське економічне співробітництво, Група Вишеградської четвірки, є ключовою у забезпеченні необхідної підтримки для відновлення та сталого розвитку економіки країни.

Вивчаючи спектр програм та ініціатив, запроваджених Європейським Союзом з метою економічного супроводу України, слід зазначити, що вони охоплюють широкий діапазон діяльностей, спрямованих на підтримку структурних трансформацій та зміцнення економічного потенціалу країни (Табл.2.4.). Ці заходи включають фінансову допомогу, спрямовану на відновлення та модернізацію критично важливої інфраструктури, підтримку імплементації ключових реформ, що ведуть до збільшення ефективності державного управління, покращення інвестиційного клімату, реформування фінансового сектору, а також до забезпечення прозорості і боротьби з корупцією.

Значну увагу ЄС приділяє також розвитку торговельних відносин та залученню інвестицій, що передбачає укладення угод про вільну торгівлю, спрощення торговельних процедур, а також підтримку розвитку інфраструктурних проектів, зокрема, у сфері транспорту та енергетики. Важливою складовою є ініціативи, спрямовані на гармонізацію українського законодавства з нормами та стандартами Європейського Союзу, що стимулює політичну, соціальну та економічну інтеграцію України до європейського простору. Не можна оминути програми, які забезпечують підтримку соціального сектору, освіти, охорони здоров'я, спрямовані на мінімізацію негативних наслідків конфлікту для мирного населення. Це підкреслює комплексний підхід ЄС до підтримки України, що враховує не лише економічні, але й соціальні аспекти розвитку країни.

Таблиця 2.4.

Огляд програм і ініціатив ЄС для економічної підтримки України.

Програми ЄС	Характеристика
-------------	----------------

Макрофінансова допомога (МФД)	ЄС надає Україні макрофінансову допомогу у вигляді кредитів та грантів, спрямованих на підтримку бюджету, стабілізацію економіки та підтримку реформ.
Підтримка реформ через програму "Підтримка Асоціації" (ПА)	Ця програма допомагає Україні у впровадженні реформ, необхідних для виконання Угоди про асоціацію з ЄС, зокрема в сферах управління, економіки, правосуддя та боротьби з корупцією.
Програма "Горизонт 2020"	Україна бере участь у програмі ЄС "Горизонт 2020", яка спрямована на підтримку досліджень та інновацій, з метою сприяння науковому розвитку та технологічному прогресу.
Ініціатива "Східне партнерство"	У рамках цієї ініціативи ЄС сприяє політичній асоціації, економічній інтеграції та зміцненню відносин між Україною та іншими країнами-членами.
Програма підтримки децентралізації	ЄС активно підтримує процес децентралізації в Україні, надаючи фінансову та експертну допомогу для підвищення ефективності місцевого самоврядування та надання якісних публічних послуг.
Енергетична співпраця	ЄС підтримує Україну в реалізації енергетичних реформ, спрямованих на підвищення енергоефективності, розвиток відновлюваних джерел енергії та зменшення залежності від імпортованих енергоресурсів.
Підтримка малого та середнього бізнесу (МСБ)	Через різноманітні фінансові інструменти та програми підтримки, ЄС сприяє розвитку МСБ в Україні, надаючи доступ до фінансування, ринків та нових технологій.
Співпраця в галузі освіти та науки	Програми ЄС, такі як Erasmus+, сприяють академічному обміну та співпраці між українськими та європейськими університетами та науковими установами.

Джерело: складено автором за [32]

Загалом, ініціативи Європейського Союзу є вагомим внеском у процес економічного відновлення та розвитку України, сприяючи її інтеграції в європейський економічний та політичний простір, а також підвищуючи рівень життя населення та зміцнюючи основи демократичного суспільства.

У контексті викладу макроекономічної політики та фінансової стабільності, слід зазначити, що 21 грудня Державний бюджет України був збагачений траншем у розмірі 1,5 млрд євро від Європейського Союзу. Цей транш став частиною масштабної програми макрофінансової допомоги (МФД+),

загальним обсягом у 18 млрд євро, алокованих на 2023 рік [32]. Ці кошти були спрямовані на задоволення пріоритетних потреб державного бюджету, зокрема у соціальній та гуманітарній сферах, що підкреслює стратегічне зосередження на підтримці вразливих верств населення та забезпеченні гуманітарних потреб в умовах кризи.

Фінансування, отримане Україною в рамках згаданої програми МФД+, надається на вкрай пільгових умовах, із терміном погашення кредиту, що становить 35 років. Варто зазначити, що відсотки та інші пов'язані з обслуговуванням кредиту платежі будуть компенсовані країнами-членами ЄС, що свідчить про солідарність та підтримку з їхнього боку. У 2023 році Європейський Союз виявив себе як провідний донор прямої бюджетної підтримки, забезпечивши понад 45% від загальної потреби України в зовнішньому фінансуванні на цей рік. Планомірність та передбачуваність наданої допомоги зіграли ключову роль у забезпеченні здійснення нагальних бюджетних видатків, враховуючи складні умови, з якими країна зіштовхнулась.

З моменту початку повномасштабної війни загальний обсяг бюджетної підтримки від Європейського Союзу сягнув вражаючої цифри у 26 млрд євро. Продовження цієї співпраці, особливо в рамках запропонованої Європейською Комісією ініціативи "Ukraine Facility" на 2024-2027 роки з передбаченим обсягом у 50 млрд євро, є життєво важливим для забезпечення стабільності фінансової системи України та її подальшого економічного відновлення (Рис.2.9.).

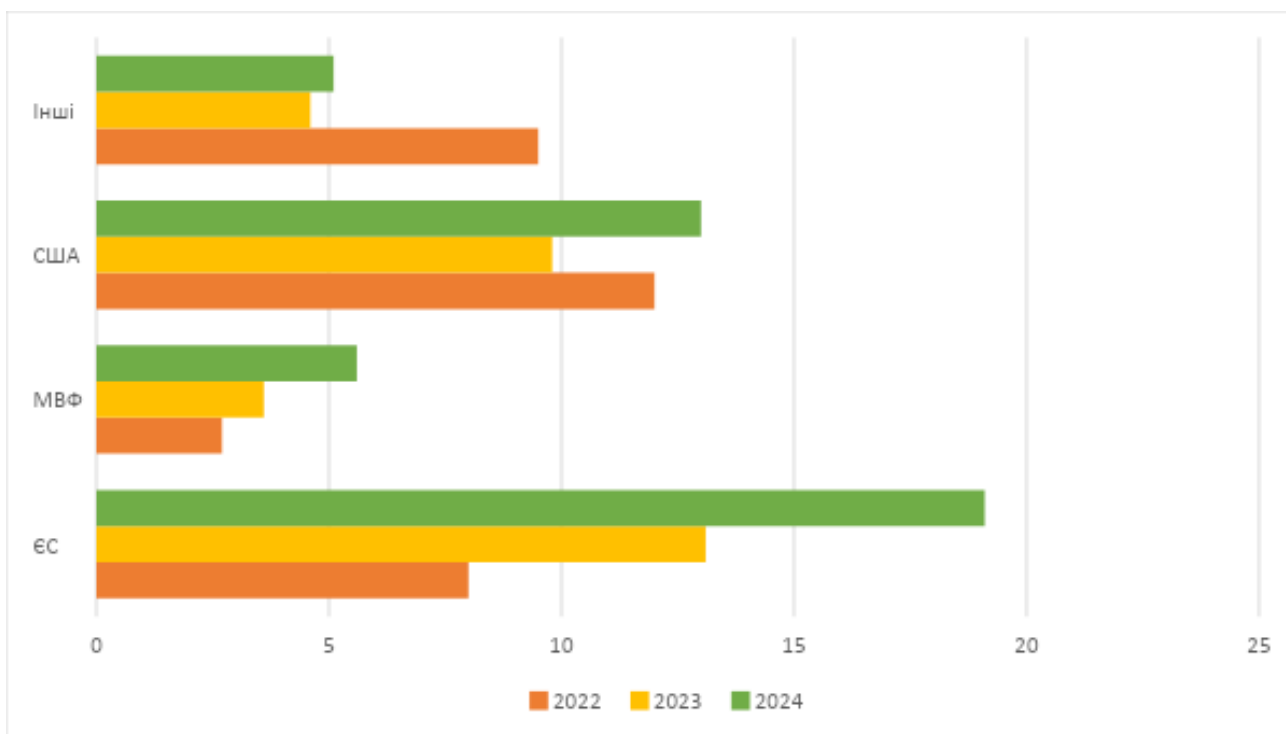

Рис. 2.9. Порівняння фінансової допомоги партнерами 2022-2024 рр., млрд дол
Джерело: складено автором за [12]

У рамках дослідження регіональних аспектів економічної безпеки та міждержавного співробітництва, особлива увага приділяється аналізу ролі Чорноморського економічного співробітництва (ЧЕС). Ця організація виступає як значущий фактор регіональної інтеграції, сприяючи розвитку економічних зв'язків між країнами-членами, що охоплюють Чорноморський регіон.

До ЧЕС входять наступні країни: Албанія, Вірменія, Азербайджан, Болгарія, Греція, Грузія, Молдова, Румунія, Російська Федерація, Сербія, Туреччина та Україна. Формування ЧЕС було мотивовано ідеєю зміцнення економічної стабільності та безпеки через спільні ініціативи та проекти, які охоплюють широкий спектр сфер, включаючи торгівлю, енергетику, транспорт, та навколишнє середовище [33].

ЧЕС відіграє ключову роль у стимулюванні економічного розвитку регіону, забезпечуючи платформу для діалогу, координації політик і реалізації

спільних проектів. Через свої ініціативи, ЧЕС сприяє збільшенню прямих іноземних інвестицій, розширенню міжнародної торгівлі та покращенню транспортної інфраструктури, що, у свою чергу, підвищує економічну безпеку країн-членів. Окрім того, активне сприяння ЧЕС розвитку малого та середнього бізнесу, інновацій та підприємництва відіграє важливу роль у формуванні стійкої економічної системи регіону. Ці заходи спрямовані на забезпечення диверсифікації економіки, зменшення залежності від одnobічних експортних потоків, та створення нових робочих місць. Важливим аспектом діяльності ЧЕС є також сприяння екологічній безпеці та сталому розвитку, що забезпечує довгострокову перспективу економічного зростання, заснованого на раціональному природокористуванні та збереженні природних ресурсів.

У контексті аналізу внеску регіональних економічних ініціатив у розвиток національної економіки, особливе значення набуває розгляд конкретних проектів та ініціатив Чорноморського економічного співробітництва (ЧЕС), які були спрямовані на підтримку України. Ці проекти та ініціативи охоплюють широкий спектр секторів, від інфраструктурного розвитку до зміцнення економічної безпеки, та відіграють ключову роль у сприянні сталому розвитку України.

Однією з ключових ініціатив ЧЕС є проекти, спрямовані на розвиток транспортної інфраструктури, зокрема, у сфері морських та наземних транспортних коридорів. Це включає модернізацію портової інфраструктури, розвиток дорожньої мережі та залізничних шляхів, що з'єднують Україну з іншими країнами Чорноморського регіону. Такі проекти не лише сприяють покращенню логістичних ланцюгів, але й відкривають нові можливості для міжнародної торгівлі та експорту [34]. У сфері енергетики, ініціативи ЧЕС спрямовані на зміцнення енергетичної безпеки через диверсифікацію джерел постачання та розвиток альтернативних джерел енергії. Проекти у цій сфері включають розвиток інфраструктури для імпорту скрапленого природного газу,

розвиток відновлювальної енергетики, зокрема сонячної та вітрової, що дозволяє Україні зменшити залежність від імпортованих енергоресурсів. Також, ЧЕС активно сприяє реалізації проектів у галузі екології та сталого розвитку, направлених на збереження природного середовища Чорноморського регіону, включаючи заходи з охорони водних ресурсів, зменшення забруднення моря, та збереження біорізноманіття. Особлива увага в рамках ініціатив ЧЕС приділяється також розвитку малого та середнього бізнесу, через надання фінансової підтримки, консультаційних послуг та сприяння експортним можливостям. Ці заходи спрямовані на стимулювання підприємницької активності, створення нових робочих місць та забезпечення економічного зростання.

Аналіз впливу Чорноморського економічного співробітництва (ЧЕС) на розвиток транскордонної торгівлі та залучення інвестицій в Україну виявляє ключові напрямки впливу цієї організації. ЧЕС ініціює заходи, що сприяють зняттю торговельних бар'єрів, модернізації інфраструктури та розвитку інвестиційного клімату, включаючи покращення транспортного сполучення, енергетичну безпеку та бізнес-середовища. Зусилля організації спрямовані на забезпечення прозорості, підтримку економічних реформ та стимулювання прямих іноземних інвестицій, що разом відкривають нові можливості для міжнародної торгівлі та економічного зростання України. Отже, ЧЕС відіграє стратегічну роль у підтримці та стимулюванні регіональної економічної інтеграції, сприяючи сталому розвитку та залученню інвестицій в українську економіку.

Таблиця 2.5.

Огляд програм і ініціатив ЧЕС для економічної підтримки України

Напрями допомоги від ЧЕС	Характеристика
Розвиток транспортної	Модернізація портової інфраструктури

інфраструктури	Розвиток дорожньої мережі та залізничних шляхів
	Покращення логістичних ланцюгів та забезпечення нових можливостей для міжнародної торгівлі
Енергетична безпека та диверсифікація джерел енергії	Розвиток інфраструктури для імпорту скрапленого природного газу
	Розвиток відновлювальних джерел енергії (сонячна, вітрова енергетика)
Енергетична безпека та диверсифікація джерел енергії	Зменшення залежності від імпортованих енергоресурсів
Екологія та сталий розвиток	Заходи з охорони водних ресурсів та зменшення забруднення моря
	Збереження біорізноманіття та природного середовища Чорноморського регіону
Розвиток малого та середнього бізнесу	Надання фінансової підтримки та консультаційних послуг
	Сприяння експортним можливостям та підприємницькій активності
	Стимулювання створення нових робочих місць та забезпечення економічного зростання

Джерело: складено автором за [34]

Значення міжрегіонального співробітництва для постконфліктного економічного відновлення, особливої уваги заслуговує аналіз внеску Групи Вишеградської четвірки (В4), що складається з Чехії, Польщі, Угорщини та Словаччини, у підтримку економічного відновлення України. Співробітництво з В4 відкриває для України значні можливості з огляду на спільні історичні, культурні та економічні зв'язки, а також на загальну зацікавленість у стабільності, безпеці та процвітанні в Центральній та Східній Європі [35].

1. Політична підтримка і адвокація: В4 виступає одним з ключових прихильників інтеграції України до Європейського Союзу та НАТО, підтримуючи українські прагнення на міжнародних форумах. Ця

дипломатична підтримка сприяє міжнародному визнанню та зміцненню позицій України.

2. Економічна інтеграція та торгівля: В4 активно сприяє розвитку двосторонньої та мультилатеральної торгівлі з Україною, зокрема через усунення торговельних бар'єрів та спрощення митних процедур. Розвиток транскордонної інфраструктури та логістики між Україною та країнами В4 підсилює економічні зв'язки та сприяє зростанню обсягів торгівлі.
3. Фінансова допомога та інвестиції: Країни В4 надають Україні фінансову підтримку, включаючи кредити, гранти та інвестиції в ключові сектори економіки, що сприяє відновленню та модернізації інфраструктури, енергетики, агропромислового комплексу та інших важливих галузей.
4. Досвід трансформації та реформ: Україна користується досвідом країн В4 у проведенні економічних, соціальних та політичних реформ. Зокрема, це стосується трансформації до ринкової економіки, реформування державного управління, боротьби з корупцією та забезпечення верховенства права.
5. Науково-технічне співробітництво: В4 сприяє розвитку науково-технічного співробітництва з Україною, підтримуючи спільні дослідницькі проекти, обмін знаннями та технологіями, що відіграє важливу роль у модернізації української економіки.

У підтримку економічного відновлення України, важливо розглянути конкретні приклади співпраці на двосторонньому та мультилатеральному рівнях. Приклади ілюструють, як взаємодія з країнами В4 сприяє реалізації важливих економічних ініціатив та проектів в Україні [36]:

1. Двосторонній Рівень:

- Чехія та Україна: Проект співпраці у сфері енергоефективності, який передбачає модернізацію комунальної інфраструктури в українських містах з використанням чеських технологій та досвіду.

- Польща та Україна: Спільні інвестиційні проекти в агропромисловому секторі, що включають розвиток фермерських господарств, впровадження інноваційних технологій та підтримку експорту української продукції до ЄС.
- Угорщина та Україна: Реалізація спільного проекту з розбудови транскордонної інфраструктури, що включає модернізацію пунктів пропуску та покращення транспортного сполучення між країнами.
- Словаччина та Україна: Співпраця у сфері освіти та науки, включаючи програми обміну студентами та науковцями, спільні дослідницькі проекти, що сприяють інтеграції української наукової спільноти до європейського наукового простору.

2. Мультилатеральний Рівень:

- Ініціатива "Три моря" (між Адріатичним, Балтійським та Чорним морями): Україна як партнер у проектах інфраструктурного розвитку, що стосуються енергетичного з'єднання, транспортної інтеграції та цифровізації в регіоні.
- Програма "Європейський Союз – Східне партнерство": В4 активно підтримують участь України в програмах ЄС, спрямованих на підтримку демократичних реформ, економічну інтеграцію та мобільність громадян.
- Спільні гуманітарні проекти: Реалізація мультилатеральних гуманітарних ініціатив, спрямованих на допомогу постраждалим від конфліктів та криз в Україні, включаючи надання медичної допомоги, відновлення житла, підтримку біженців.

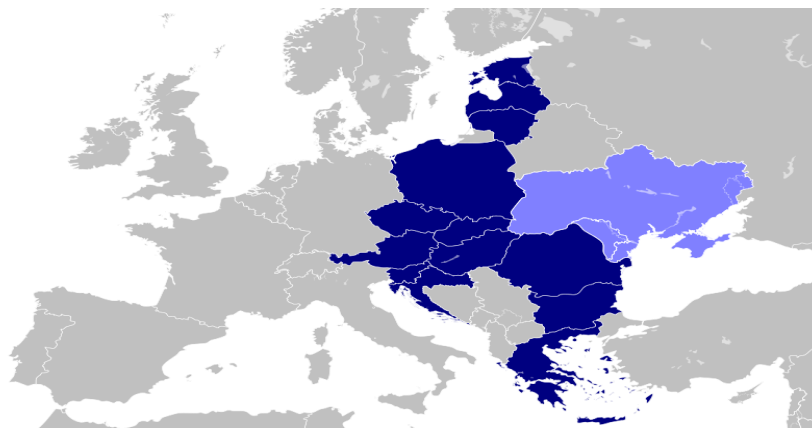

Рис. 2.10. Ініціатива "Три моря"

Джерело: складено автором за [37]

У дослідженні ролі регіональних економічних організацій у відновленні економіки України виявлено, що ЄС, В4 та ЧЕС партнерство зіграли важливу роль у фінансовій підтримці, торгівлі, інвестиціях, інфраструктурних проектах, та сприянні реформам. Ці організації не лише надали Україні критично необхідні ресурси, а й сприяли розробці стратегій економічного розвитку, підтримуючи політичну стабілізацію та верховенство права. Їхня активність відкриває нові перспективи для України, сприяє її інтеграції в європейське та світове співтовариство, закладаючи основу для створення міцного та конкурентоспроможного економіки.

Висновки до 2 розділу

У другому розділі кваліфікаційної роботи бакалавра було надано визначення сутності поняття економічного відновлення та розвитку України, зосередившись на визначальних чинниках, які впливають на цей процес. Було розглянуто аналіз макроекономічних викликів, таких як державний борг та бідність. Визначено роль реформ та міжнародної підтримки в стабілізації економіки та подальшому зростанні.

Були узагальнені чинники, що впливають на економічне майбутнє України, яке залежить від ключових аспектів: макроекономічного стану, фінансової стабільності, та впровадження реформ.

Реальний та Номінальний ВВП України у 2022 році склали 3865780 млн. грн та 5191028 млн. грн. У порівнянні з минулим роком, ВВП становить 4363582 млн. грн. та 5459574 млн. грн. відповідно. З цього можна зазначити, що реальний ВВП протягом року зменшився на 11.4 %, а номінальний ВВП на 4.92%. Це може свідчити про економічні виклики, можливо пов'язані з війною, глобальними економічними умовами або іншими факторами.

Було проаналізовано інфляцію у 2022 та 2023 роках та визначено, що показники індексу інфляції на 2022 р. становить 126.6%, а на 2023 р. - 105.1%. Інфляція у 2023 році помітно знизилася порівняно з 2022 роком. Це може бути результатом економічної стабілізації, ефективної монетарної політики, зниження цін на ключові товари, або поліпшення постачання товарів. На ситуацію з безробіттям в Україні у 2023 році глибоко впливає війна, що призводить до значного переміщення робочої сили та зростання рівня безробіття.

Станом на кінець 2023 року, було визначено, що кількість зареєстрованих безробітних в Україні становить 96.1 тис.ос. У порівнянні з початком року, у січні, кількість осіб становила 166 тис.ос. , що майже на 69.9 тис.ос. більше. Виклики, посилені військовими діями та глобальними економічними складнощами, вимагають від України адаптації та розвитку. Економічне відновлення потребує міжнародної підтримки та стратегічного планування, а роль регіональних економічних організацій визначається як критична для довгострокового прогресу та економічного розвитку.

Проаналізовано сектори експорту та імпорту України у 2023 році. Головними категорії товарного імпорту є машини, продукція хімпromу та

паливо – загальна сума склала 63.5 млрд. дол., тоді як обсяги експорту досягли 36 млрд. дол. – продовольство, метали та машини.

Аналіз державного боргу України дозволяє не тільки оцінити поточний стан економіки та її здатність виконувати зобов'язання перед кредиторами, але й розробити стратегії для оптимізації боргової політики. Спостерігається чітка тенденція до зростання загального обсягу державного боргу з 37,474.5 млрд грн. у 2011 році до 100,797.1 млрд грн. на початок 2024 року.

Було систематизовано основні аспекти, що визначають шляхи економічного відновлення України були систематизовані з урахуванням викликів, викликаних зовнішніми конфліктами та глобальними трендами, включно зі зростанням держборгу та дефіциту, що вказує на потребу структурних змін. Важливість стійкості фінансової системи, реформ, стабілізації економіки, та збільшення експорту разом із роллю регіональних організацій підкреслює необхідність інвестицій та розвитку інфраструктури для довготривалого прогресу.

Було надано характеристику основним факторам, що впливають на економічне відновлення України, зокрема, наслідкам військових дій та глобальним викликам, які виявили проблеми з держборгом та бюджетним дефіцитом.

РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ АКТИВІЗАЦІЇ РОЛІ МІЖНАРОДНИХ ТА РЕГІОНАЛЬНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ У ПОВОЄННОМУ ВІДНОВЛЕННІ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

3.1. Перспективи підвищення ефективності використання ресурсів міжнародних та регіональних економічних організацій у повоєнному відновленні української економіки.

Повоєнне відновлення України значною мірою залежить від ефективності використання ресурсів, наданих міжнародними та регіональними економічними організаціями. Ці ресурси мають потенціал не тільки стабілізувати економіку, але й сприяти її довготривалому зростанню та модернізації. Однак, використання цих ресурсів супроводжується рядом проблем та викликів, які можуть ускладнити процес відновлення. Аналіз цих проблем та викликів є критично важливим для розуміння, як можна покращити координацію та ефективність міжнародної допомоги. Аналіз цього допоможе ідентифікувати ключові бар'єри, які стоять на шляху до оптимального використання зовнішнього фінансування, та визначити шляхи їх подолання, забезпечуючи при цьому залучення всіх зацікавлених сторін у процес відновлення (рис. 3.1.) [39].

Ефективна координація ресурсів, наданих міжнародними та регіональними економічними організаціями, є ключовою для успішного повоєнного відновлення України. Перш за все, важливо встановити чіткі пріоритети, щоб зосередитися на термінових потребах різних регіонів і секторів економіки. Визначення пріоритетів допомагає забезпечити, що ресурси використовуються там, де вони найбільш потрібні. Синхронізація зусиль між організаціями є також важливою. Створення єдиної платформи для обміну інформацією про проекти та їх статуси може допомогти уникнути дублювання зусиль і сприяти більш ефективному розподілу ресурсів. Це також дозволяє організаціям виявляти та заповнювати прогалини у фінансуванні та підтримці. Мінімізація дублювання ініціатив є необхідною для максимізації використання обмежених ресурсів. Це означає, що різні організації повинні працювати разом, щоб уникнути перекриття проектів, забезпечуючи при цьому, що кожен внесок доповнює загальні зусилля, а не конкурує з ними. Тісна співпраця з місцевими органами влади та громадами також є критичною. Це дозволяє міжнародним організаціям краще розуміти місцеві потреби та адаптувати свою допомогу так,

щоб вона була найбільш доречною та ефективною. Врахування місцевих обставин та потреб може значно підвищити вплив наданої допомоги. Нарешті, забезпечення прозорості у використанні ресурсів є невід'ємною частиною здобуття та збереження довіри громадськості та донорів. Чіткі механізми звітності та моніторингу допомагають переконатися, що кошти використовуються належним чином і досягають заявлених цілей. Зосередження на цих аспектах допоможе забезпечити, що допомога, надана для відновлення України, буде використана якомога ефективніше, сприяючи відновленню економіки країни.

Рис. 3.1. Перспективи підвищення ефективності використання ресурсів міжнародними та регіональними економічними організаціями в пост воєнному відновленні економіки України

Джерело: складено автором за [39]

Фінансування є ключовим елементом для відновлення української економіки, яка зазнала значних збитків через військові дії та інші кризові явища. Для того, щоб відновити економіку, Україні потрібні масштабні інвестиції, які можуть бути направлені на різноманітні сектори, включаючи інфраструктуру, виробництво, аграрний сектор та технології. Міжнародні організації, такі як Світовий банк, Міжнародний валютний фонд та різні регіональні розвиткові банки, мають змогу надавати не тільки фінансування, а й

технічну допомогу, що допомагає підвищити ефективність вкладень. Важливою є також участь приватного сектору, що може бути стимульована через різні інвестиційні стимули та гарантії. Для забезпечення прозорого та ефективного використання коштів, які надходять від міжнародних донорів, необхідно розробити міцні механізми контролю та моніторингу. Це може включати створення незалежних органів з аудиту, застосування сучасних технологій моніторингу витрат, та впровадження міжнародних стандартів обліку та звітності. Подібні заходи допоможуть запобігти зловживанням і корупції, тим самим збільшуючи довіру донорів та інвесторів. Залучення міжнародного співтовариства є вирішальним у процесі відновлення України. На додаток до фінансування, міжнародні партнери можуть внести значний вклад у передачу знань та досвіду, що є необхідним для імплементації сучасних практик управління та розвитку.

Відновлення та розвиток інфраструктури є одним із фундаментальних завдань у процесі відбудови країни після кризи або війни. Це стосується відновлення дорожньої мережі, енергетичних систем, а також транспортної інфраструктури, яка включає залізниці, порти, аеропорти та міський транспорт. Якісна інфраструктура сприяє економічному зростанню, збільшує інвестиційну привабливість країни та покращує якість життя громадян. Для досягнення цих цілей важлива координація між різними організаціями та установами. Урядові агенції повинні працювати спільно з місцевими владами та міжнародними партнерами, включаючи донорські організації та міжнародні фінансові інституції. Така співпраця може забезпечити не тільки фінансування, але й обмін знаннями, технологіями та кращими практиками управління проектами. Ключ до успішного відновлення інфраструктури лежить у ефективному плануванні та управлінні ресурсами. Важливо впровадити комплексний підхід до оцінки потреб інфраструктури, пріоритетування проектів за ступенем їх

важливості та впливу на економіку, а також розробки детальних планів виконання.

Соціальна інтеграція відіграє ключову роль у відновленні економіки, сприяючи стабільності та гармонійному розвитку суспільства. Організації мають працювати спільно з урядовими і неурядовими агенціями для запуску програм, що забезпечують соціальну підтримку вразливих груп, включаючи створення робочих місць, освітні ініціативи та доступ до медичних послуг. Важливо також впроваджувати політики соціальної справедливості, які забезпечують рівний доступ до ресурсів для всіх громадян, та підтримувати культурну різноманітність для зміцнення взаєморозуміння між різними групами населення. Програми реінтеграції можуть включати професійне навчання та психологічну підтримку, сприяючи швидшій адаптації до змінених умов життя. Залучення вразливих груп до громадського життя через місцеві ініціативи та політичні процеси посилює демократію та розвиває інклюзивне суспільство. Ці зусилля не лише сприяють економічному відновленню, а й зміцнюють соціальний зв'язок та загальну стабільність країни.

Екологічна стійкість відіграє важливу роль у відновленні економіки, особливо у контексті глобальних кліматичних змін. Важливо, щоб організації втілювали екологічні стандарти в своїх стратегіях, впроваджуючи чисті технології та енергоефективні рішення в промисловості, будівництві та транспорті. Інвестиції в зелені технології допомагають знижувати екологічний вплив, зменшувати витрати на енергію та підвищувати міжнародну конкурентоспроможність. Ефективний екологічний розвиток також вимагає активної участі громадськості та місцевих спільнот. Залучення громадян до розробки та реалізації екологічних проектів, особливо через освітні програми та ініціативи з підвищення обізнаності, сприяє становленню сталого споживання та підвищенню екологічної відповідальності. Це не лише сприяє збереженню

природи, але й готує молоде покоління до ефективної взаємодії зі змінюваним довкіллям [40].

Незважаючи на значний обсяг міжнародної допомоги, ефективність цих заходів часто знижується через ряд структурних викликів, таких як корупція, бюрократія, а також різноманітні управлінські та адміністративні перепони. Ці фактори можуть суттєво ускладнювати розподіл та використання наданих ресурсів, впливаючи на загальну ефективність відновлювальних заходів та підриваючи довіру до донорських організацій. Подолання цих перешкод вимагає глибокого розуміння та аналізу причин їх виникнення та механізмів їх впливу на процеси відновлення. Заходи, спрямовані на зміцнення прозорості, підвищення рівня відповідальності, а також оптимізацію управлінських процесів можуть стати ключовими у боротьбі з корупцією та надмірною бюрократією. Важливо також зосередити увагу на впровадженні стандартів доброї практики та міжнародних норм у всіх сферах, пов'язаних з використанням допомоги. Враховуючи ці аспекти, дослідження впливу корупції, бюрократії та інших перешкод на ефективність міжнародної допомоги є критично важливим для розробки ефективних стратегій відновлення.

Корупція може суттєво підривати ефективність міжнародної допомоги, спрямованої на відновлення та розвиток. Вона веде до нераціонального розподілу ресурсів, витоку фінансів та загального зниження продуктивності проектів. Наявність корупційних схем в управлінських структурах може призвести до того, що значні суми коштів витрачаються не за призначенням, що, у свою чергу, впливає на досягнення цілей розвитку та відновлення. Це також негативно впливає на довіру між донорами та виконавцями проектів, що може зменшити обсяги подальшої підтримки. Для боротьби з корупцією, міжнародні організації повинні активно впроваджувати строгі механізми контролю та моніторингу [42]. Це означає встановлення прозорих процедур тендерів та закупівель, здійснення регулярних аудитів та оцінок ефективності

проектів. Важливо також сприяти створенню незалежних регуляторних органів, які б мали повноваження втручатися у випадках виявлення корупції. Ці заходи можуть включати розробку та впровадження ефективних антикорупційних стратегій, навчання персоналу, залучення громадськості до нагляду за проектами та посилення правових рамок для переслідування корупційних дій. На додаток, важливо забезпечити залучення місцевих спільнот та громадських організацій до процесу моніторингу. Вони можуть відігравати ключову роль у виявленні та повідомленні про корупційні дії, що сприятиме більшій прозорості та підзвітності у використанні допомоги. Це допомагає не тільки боротися з корупцією, але й зміцнює відчуття власної відповідальності та участі серед місцевого населення, що підвищує загальну ефективність проектів.

Рис. 3.2. Структурні виклики ефективності використання ресурсів міжнародними та регіональними економічними організаціями в поствоєнному відновленні економіки України.

Джерело: складено автором за [41, 42, 40]

Зайвий бюрократичний апарат є значною перешкодою у процесах прийняття рішень та виконання проектів, особливо у сфері міжнародної допомоги. Велика кількість рівнів управління, зайві документообіги та складні процедури перевірки можуть значно уповільнити використання коштів та ресурсів, необхідних для швидкого відновлення. Це не лише затримує

реалізацію проектів, але й зменшує їх загальну ефективність, оскільки швидка реакція часто є критично важливою для досягнення максимального впливу допомоги. Для подолання бюрократичних бар'єрів, організації повинні зосередитися на спрощенні процедур, оптимізації документообігу та створенні більш гнучких механізмів реагування на кризові ситуації. Це може включати введення цифрових технологій для автоматизації процесів, що зменшить кількість необхідних ручних операцій та сприятиме прозорості рішень. Такі зміни дозволять швидше реагувати на потреби та забезпечити ефективніше та цілеспрямоване використання ресурсів, що надходять від донорських організацій.

Політична нестабільність і часті зміни у владі можуть істотно впливати на процеси відновлення і розвитку, оскільки кожна нова адміністрація може вносити зміни в стратегії та пріоритети. Це може призводити до зміни керівників проектів, переорієнтації ресурсів та перегляду вже запланованих ініціатив, що часто веде до затримок і збільшення витрат. Така невизначеність може ускладнювати співпрацю з міжнародними донорами і партнерами, оскільки рішення, ухвалені за однієї політичної конфігурації, можуть бути переглянуті або скасовані новою владою. Враховуючи це, міжнародні організації повинні розробляти гнучкі підходи до планування та реалізації програм, які можуть адаптуватися до змінних політичних обставин. Це включає створення буферних механізмів, які можуть захистити проекти від раптових політичних коливань, та забезпечення постійного діалогу з усіма зацікавленими сторонами, щоб забезпечити сталість та прозорість в управлінні проектами. Ключовою стратегією є також залучення місцевих спільнот і органів влади на ранніх етапах проектування програм, щоб забезпечити їхню підтримку та визнання незалежно від політичних змін.

Соціокультурні особливості різних регіонів і спільнот відіграють значущу роль у формуванні ефективності і сприйняття міжнародних допоміжних

проектів. Недостатнє врахування місцевих звичаїв, традицій, мовних бар'єрів, а також релігійних і культурних цінностей може призвести до непорозумінь та опору з боку місцевого населення, що, в свою чергу, підриває загальну ефективність допомоги. Тому, адаптація підходів до специфіки культурного та соціального контексту є критично важливою для забезпечення прийнятності та успіху ініціатив. Для забезпечення більш ефективного впровадження проектів, міжнародні організації повинні розробляти свої програми у тісній співпраці з місцевими громадами, включати в консультації лідерів думок та представників цих спільнот. Також важливо забезпечити культурну чутливість і компетентність усіх залучених до проекту спеціалістів. Використання місцевих ресурсів, навчання та залучення місцевого населення можуть значно збільшити довіру і підтримку проектів, що сприяє їх тривалішій стійкості та більшій впливовості.

Ефективна співпраця з місцевими органами влади та громадами є критично важливою для успішного відновлення та розвитку після конфліктів або криз [41]. Місцеві влади знають специфіку своєї території та потреби своїх громадян краще, ніж зовнішні організації, тому їхнє залучення може значно підвищити релевантність та ефективність проектів. Крім того, активна участь місцевих акторів у плануванні та реалізації проектів забезпечує більшу прозорість та зменшує ризики зловживань і корупції. Міжнародні організації, взаємодіючи з місцевими владами, можуть також забезпечити більшу відповідність проектів культурним і соціальним контекстам регіону. Для зміцнення цієї співпраці, важливо налагодити ефективні комунікаційні канали та механізми регулярного зворотного зв'язку з місцевими стейкхолдерами. Міжнародні організації можуть проводити тренінги та навчальні сесії для підвищення потенціалу місцевих влад, що дозволить їм краще управляти проектами та коштами. Включення місцевих акторів не лише у процес прийняття рішень, але й у моніторинг і оцінку проектів може допомогти у

підвищенні відповідальності та забезпеченні сталості впроваджених змін, що є вирішальним для довгострокового успіху відновлювальних ініціатив.

В умовах повоєнного відновлення України важливим аспектом є ефективне використання наявних ресурсів. Оптимізація ресурсів через технологічні та управлінські інновації може значно підвищити результативність роботи міжнародних та регіональних економічних організацій. Це обговорення відкриває нові можливості для застосування сучасних технологій, таких як цифровізація, автоматизація процесів та впровадження інтелектуальних систем управління, які можуть сприяти більш прозорому та цілеспрямованому розподілу допомоги. Застосування цих інновацій не тільки оптимізує процеси в межах донорських інституцій, але й забезпечує більшу відповідність проектів конкретним потребам та умовам в Україні, підвищуючи шанси на успішне відновлення економіки.

Цільове фінансування відіграє ключову роль у процесі відновлення та стабілізації економік після кризових подій. Вибір проектів для інвестування, які матимуть значний вплив на відновлення основних секторів економіки, є критично важливим. Це включає інвестиції у критичну інфраструктуру, таку як транспорт, енергетика, та здоров'я, а також у такі сектори, як освіта і технології, які можуть сприяти довгостроковому економічному зростанню. Чітко визначені пріоритети допомагають забезпечити, що ресурси використовуються ефективно та принесуть максимальну користь у короткостроковій та довгостроковій перспективі. Для забезпечення ефективності цільового фінансування, міжнародні донори та місцеві уряди повинні працювати разом, розробляючи прозорі критерії для відбору проектів і забезпечуючи належний моніторинг та звітність про використання коштів. Це допоможе мінімізувати ризики корупції та неефективності. Важливо також встановити систему оцінки впливу проектів, що дозволить аналізувати їхній внесок у економіку та вносити корективи в

стратегії інвестування на основі отриманих даних. Це сприятиме створенню міцної основи для стійкого розвитку і відновлення.

Ефективне використання ресурсів є однією з найважливіших складових успішного відновлення та розвитку після криз. Міжнародні організації, співпрацюючи з місцевими владами та громадами, можуть забезпечити, що інвестиції спрямовані саме туди, де вони можуть найбільше сприяти стійкому розвитку. Це включає не тільки фінансування, але й передачу знань, технологій та підтримку в плануванні. Важливою частиною цього процесу є розробка творчих інвестиційних планів, які враховують місцеві умови та культурні особливості, а також передбачають гнучкий розподіл ризиків між усіма зацікавленими сторонами. Інтеграція місцевих громад у процес прийняття рішень не тільки сприяє ефективності використання ресурсів, але й підвищує рівень довіри та прийняття проектів серед населення. Підтримка місцевих ініціатив через кооперацію може стимулювати інновації та підприємництво, що є ключем до створення власних ресурсів для довгострокового розвитку. Міжнародні організації, враховуючи це, можуть також працювати на створення умов для залучення приватного сектора, що може додатково забезпечити диверсифікацію фінансування та інвестицій, підвищуючи загальну ефективність і стійкість інвестиційних проектів.

Інновації в управлінні відіграють вирішальну роль у підвищенні ефективності різноманітних проектів, особливо в умовах, де ресурси обмежені, а потреби значні. Впровадження сучасних управлінських практик і технологій може допомогти організаціям значно підвищити продуктивність та зменшити витрати. Автоматизація рутинних процесів, наприклад, звільняє ресурси для більш стратегічних задач і допомагає уникнути людських помилок. Застосування сучасних інструментів аналітики дозволяє краще аналізувати великі обсяги даних, швидко виявляти тенденції та адаптувати проекти до змінних умов. Це, у свою чергу, сприяє підвищенню прозорості управління,

забезпечуючи всім зацікавленим сторонам доступ до актуальної інформації про хід реалізації проектів. Забезпечення прозорості управління є особливо важливим у контексті міжнародної допомоги, де зловживання та корупція можуть серйозно підривати ефективність і репутацію програм. Цифрові інструменти, такі як блокчейн і застосування штучного інтелекту для моніторингу та оцінки проектів, можуть допомогти створити безпечне і незмінне середовище для обліку ресурсів, що значно ускладнює будь-які спроби махінацій. Ці технології дозволяють не тільки забезпечити дотримання високих стандартів управління, але й підвищити довіру між усіма учасниками проекту, від міжнародних донорів до місцевих виконавців.

Стимулювання інновацій є одним з найефективніших способів досягнення стійкого економічного відновлення. Підтримка досліджень і розвитку нових технологій може радикально трансформувати ключові сектори економіки, такі як виробництво, сільське господарство, і енергетика, забезпечуючи підвищення продуктивності та створення нових робочих місць. Міжнародні організації можуть відіграти важливу роль у цьому процесі, сприяючи обміну знаннями та технологіями між Україною та іншими країнами. Це може включати створення спільних науково-дослідних центрів, запровадження грантових програм для молодих вчених та розробників, а також партнерство з університетами та приватним сектором. Крім того, розробка інноваційних підходів, які б включали розумне використання природних ресурсів, може сприяти стійкому розвитку і зменшити екологічний вплив. Це може включати впровадження технологій чистої енергії, розумного водокористування та ефективних технологій переробки відходів. Міжнародні організації можуть підтримувати ці ініціативи, надаючи технічну допомогу та фінансування, а також сприяючи впровадженню кращих світових практик у цих галузях. Це дозволить Україні не тільки відновити свою економіку, але й забезпечити її стійкий розвиток у майбутньому.

У контексті повоєнного відновлення української економіки, важливим завданням для міжнародних та регіональних економічних організацій є забезпечення прозорості та контролю за розподілом фінансової допомоги. Прозорість у розподілі коштів дозволяє зміцнити довіру громадськості та забезпечити, що допомога дійсно доходить до тих, хто її потребує. Щоб оптимізувати цей процес, можна розглянути наступні заходи:

- Необхідно забезпечити регулярну публікацію детальних звітів про видатки та розподіл допомоги. Публічне оприлюднення інформації дозволить зацікавленим сторонам — від громадських організацій до окремих громадян — відстежувати, куди йдуть кошти, і забезпечити додатковий рівень відповідальності.
- Систематичний моніторинг та оцінка проектів, що фінансуються. Це можна здійснювати за допомогою включення незалежних експертів та аудиторів, які б займалися аналізом ефективності використання ресурсів. Такий підхід допоможе виявляти та виправляти можливі недоліки у використанні коштів, що сприятиме більш ефективному відновленню.
- Важливо залучити до процесу місцеві органи влади та громади. Взаємодія з місцевими структурами забезпечить, що допомога розподіляється з урахуванням специфічних потреб регіонів, що може значно підвищити ефективність і результативність використання ресурсів. Такий підхід також сприяє відкритості та відповідальності, оскільки місцеві громади мають змогу прямо впливати на процеси прийняття рішень, пов'язаних з відновленням.

В рамках цих заходів важливо також створити механізми контролю, які б дозволили ефективно здійснювати аудит та звітність по використанню коштів. Розробка та впровадження таких механізмів допоможуть мінімізувати ризики корупції та зловживань, а також забезпечити, що всі проекти та програми виконуються згідно з установленими стандартами та очікуваннями. Включення

аудиторських служб і незалежних моніторингових органів може значно покращити прозорість і відкритість у процесах використання міжнародної допомоги. Крім того, залучення громадськості до обговорення і прийняття рішень може стати ще одним ефективним способом підвищення прозорості. Відкриті форуми, публічні консультації та засідання, де громадяни можуть висловлювати свої думки та побажання, допоможуть не лише виявити найбільш нагальні потреби, але й стимулювати громадську активність та відповідальність. Такий підхід дозволяє забезпечити, що всі проекти реалізуються з урахуванням інтересів і потреб місцевого населення. Всі ці заходи разом сприятимуть не тільки більш ефективному використанню міжнародної допомоги, але й зміцненню загальної стійкості та відновленню української економіки. Через збільшення прозорості, відкритості, а також через активне залучення громадськості і місцевих органів влади, можна значно підвищити ефективність відновлювальних заходів і забезпечити, що допомога доходить до тих, хто її найбільше потребує.

Перспективи програм, ініційованих Міжнародним валютним фондом (МВФ) для України, заслуговують на увагу через їх значний вплив на стабілізацію і відновлення української економіки (табл. 3.1.). Програми МВФ, які включають Інструмент швидкого фінансування та програми розширеного фінансування, забезпечують не тільки критично необхідні кошти для макроекономічної стабілізації, але й спонукають до важливих реформ у фінансовому та бюджетному управлінні. МВФ надав Україні декілька кредитів та програм починаючи з 2022 року:

1. 7 жовтня 2022 року МВФ затвердив виплату 1,3 мільярда доларів США Україні в рамках нового вікна швидкого фінансування. Це було зроблено для задоволення термінових потреб України в балансі платежів, зокрема через значний дефіцит експорту зерна. Допомога МВФ також відкриває дорогу для подальшого фінансування та реформ, необхідних для відновлення економіки

України. Важливо, що Україна продовжує працювати над структурними реформами, щоб забезпечити стабільне економічне зростання і зменшити залежність від зовнішньої допомоги.

2. 9 березня 2022 року Виконавча Рада МВФ затвердила виплату 1,4 мільярда доларів США Україні в рамках Інструменту швидкого фінансування. Це було зроблено для задоволення термінових потреб України в балансі платежів, що виникли внаслідок війни. Допомога МВФ через Інструмент швидкого фінансування не лише сприяла негайному зміцненню економічної стабільності в Україні, але й відкрила можливості для подальшої підтримки та реформ. Україна потребує продовження структурних реформ і розширення міжнародного співробітництва для стійкого зростання і зменшення залежності від зовнішньої допомоги. Важливим є зміцнення економічних інститутів, поліпшення бізнес-клімату, і залучення приватного сектору для відновлення та модернізації економіки. МВФ може продовжувати підтримувати цей процес, надаючи фінансову та технічну допомогу для реалізації реформ.
3. 31 березня 2023 року Виконавча Рада МВФ затвердила нову 48-місячну угоду про розширене фінансування (EFF) на суму 15,6 мільярда доларів США. Ця програма спрямована на підтримку політики, яка забезпечує фінансову, зовнішню, цінову та фінансову стабільність. 48-місячна програма створює фундамент для довгострокового зростання та стабілізації української економіки. Вона має на меті зміцнення економічної політики і управління, що допоможе Україні в подальшій інтеграції в глобальну економіку і зменшенні залежності від міжнародної допомоги. Успішна реалізація цієї програми може також привести до підвищення інвестиційного рейтингу країни, залучення інвестицій і відновлення стійкості до економічних шоків.

Перспективи підвищення ефективності використання ресурсів міжнародних та регіональних економічних організацій у повоєнному відновленні української економіки залежать від декількох ключових факторів.

Таблиця 3.1.

Аналіз перспектив програм для України ініційованих МВФ

Розмір виплати, млрд. дол.	Ціль виплати	Вплив на баланс платежів
1.3	Виплата Україні була проведена через нове вікно швидкого фінансування МВФ, механізм для надання екстреної фінансової допомоги країнам у кризових ситуаціях, з метою покриття термінових потреб у балансі платежів.	Баланс платежів, який відображає міжнародні трансакції за період, постраждав через дефіцит експорту зерна в Україні, загрожуючи економічній стабільності. Фінансова підтримка від МВФ допомогла стабілізувати ситуацію, компенсуючи втрати.
1.4	9 березня 2022 року Виконавча Рада МВФ затвердила фінансування для України через Інструмент швидкого фінансування, метою якого було забезпечити термінову фінансову підтримку для покриття нагальних потреб у балансі платежів, важливих через економічні наслідки війни, що спричинили значні втрати у багатьох секторах економіки.	Баланс платежів України, який відображає всі економічні трансакції країни зі світом, був порушений війною. Виплата від МВФ стабілізувала цей баланс, надаючи критично важливі валютні ресурси для зменшення впливу війни на економіку, підтримуючи міжнародні резерви для імпорту та обслуговування зовнішнього боргу, що є важливим для економічної стабільності країни в кризу.
15.6	31 березня 2023 року Виконавча Рада МВФ затвердила нову 48-місячну угоду про розширене фінансування (EFF) для України. Основна мета цієї програми — підтримка економічної політики, яка спрямована на забезпечення фіскальної, зовнішньої, цінової та фінансової стабільності. Це включає заходи для зміцнення державних фінансів, підтримку стабільності національної валюти, а також поліпшення загальної економічної резиліентності.	Угода EFF від МВФ допоможе Україні зміцнити баланс платежів, що є особливо важливим у часи економічної нестабільності та військових викликів. Це фінансування забезпечить країні необхідні валютні резерви для управління зовнішніми зобов'язаннями, а також для заспокоєння фінансових ринків.

Джерело: складено автором за [24, 25]

Забезпечення прозорості та відкритості в управлінні коштами є ключовим для мінімізації корупції та зростання довіри громадськості. Систематичний моніторинг та оцінка проектів важливі для оптимізації розподілу ресурсів [45].

Залучення місцевих громад і влади до прийняття рішень забезпечує ефективне відновлення постконфліктної України.

3.2. Концептуальні напрями участі міжнародних та регіональних економічних організацій у повоєнному сталому розвитку економіки України

Значну роль відіграють міжнародні та регіональні економічні організації, які забезпечують не тільки фінансову, але й консультативну підтримку, у контексті повоєнного відновлення України. Участь цих організацій має важливе значення для сталого розвитку економіки, що охоплює широкий спектр напрямків від відновлення інфраструктури до впровадження інноваційних технологій. Особливо це стосується розробки та реалізації стратегій, спрямованих на довгострокове зростання та розвиток, які враховують унікальний соціо-економічний контекст України. Концептуальні напрями участі цих організацій об'єднують ефективність використання ресурсів, прозорість розподілу допомоги та належне управління проектами. Це включає розробку комплексних планів, що враховують потреби в інфраструктурі, енергетиці, освіті та охороні здоров'я.

Важливу увагу приділяється також екологічній стійкості та відновленню виробничого потенціалу, що сприятиме не тільки швидкому відновленню, але й створенню основи для майбутнього розвитку.

Активне залучення місцевих органів влади та спільнот є необхідним для успішного впровадження цих планів, оскільки вони володіють необхідними знаннями про локальні потреби та особливості.

Міжнародні організації, у свою чергу, повинні прагнути до того, щоб їхні стратегії відновлення та розвитку були не тільки комплексними та сталими, але

й гнучкими, здатними адаптуватися до постійно змінних умов у країні, що виходить з кризи.

Рис. 3.3. Концептуальні напрями участі міжнародних та регіональних економічних організацій у повоєнному сталому розвитку економіки України
Джерело: складено автором за [46, 44]

Систематичний моніторинг та оцінка проектів, реалізованих міжнародними та регіональними економічними організаціями в рамках повоєнного відновлення України, відіграють ключову роль у забезпеченні їхньої ефективності та виконанні цілей сталого розвитку. Через впровадження ретельних методів моніторингу можна своєчасно виявити недоліки у реалізації проектів, що дозволяє здійснювати корективні дії без значних затримок або збільшення витрат. Залучення незалежних експертів та аналітиків може значно підвищити прозорість процесів та додати об'єктивності у оцінюванні результатів, забезпечуючи більшу довіру до моніторингу з боку донорів та місцевих громад. Ключовим аспектом є також використання передових інструментів аналітики даних, які допомагають зібрати та обробити інформацію про хід виконання проектів, їх вплив на економіку та соціальний контекст. Це

включає застосування геопросторового аналізу, машинного навчання та інших технологій штучного інтелекту, які можуть передбачити потенційні проблеми та оптимізувати розподіл ресурсів. Ефективний моніторинг та оцінка, що включають ці сучасні методи, створюють сильну основу для прийняття обґрунтованих рішень, які сприяють успішному відновленню та довгостроковому прогресу України у післявоєнний період.

Регулярна публікація інформації про видатки та розподіл допомоги є фундаментальним принципом прозорості, який мають дотримуватися міжнародні та регіональні економічні організації, залучені у відновлення України. Ця практика не тільки підвищує довіру до організацій, але й забезпечує зацікавленим сторонам, включаючи громадськість та інвесторів, можливість відстежувати, яким чином і на які конкретні проекти розподіляються кошти. Такий підхід сприяє не лише підзвітності, але й виконанню стратегічних цілей відновлення, оскільки забезпечує щільний зв'язок між фінансуванням та його впливом на економіку. З іншого боку, публікація детальних звітів сприяє кращому аналізу та оцінці ефективності проектів, дозволяючи виявити слабкі місця у використанні ресурсів і, відповідно, здійснювати корекції в політиці та управлінні проектами. Наявність повної та зрозумілої інформації стимулює залучення громадськості до дискусій і вирішення проблем, забезпечуючи більш відкритий та демократичний процес прийняття рішень у рамках відновлювальних ініціатив.

Залучення громадськості в процеси відновлення та розвитку економіки України після конфлікту є вирішальним фактором, який сприяє не лише прозорості і відкритості, але й зміцненню демократичних основ управління. Відкриті обговорення, проведення публічних консультацій та регулярне інформування населення про хід реалізації проектів дозволяють громадянам взяти активну участь у вирішенні ключових питань, які впливають на їхнє життя. Такий підхід не тільки збільшує довіру громадян до міжнародних та

регіональних економічних організацій, але й сприяє формуванню більш стійких та ефективних механізмів використання іноземної допомоги. Крім того, реалізація проектів з відновлення економіки, яка заснована на принципах включення та участі громадськості, вимагає створення спеціальних платформ для обміну ідеями та зворотнього зв'язку. Це дозволяє місцевим жителям не тільки висловлювати свої побажання і зауваження, але й брати участь у моніторингу та оцінці впливу проектів на їхні спільноти. Такий підхід не лише підвищує ефективність проектів, але й сприяє розбудові міцніших і більш відповідальних локальних управлінських структур, що є критично важливим для довгострокового сталого розвитку країни.

Розробка та впровадження механізмів контролю за розподілом допомоги є критично важливою задачею для міжнародних та регіональних економічних організацій. Ефективні системи аудиту, звітності та внутрішнього контролю допомагають забезпечити, що всі фінансові та матеріальні ресурси використовуються належним чином та згідно з визначеними цілями. Це не тільки зменшує ризики корупції, але й підвищує довіру міжнародної спільноти та місцевих акторів до процесів відновлення, сприяючи більшій прозорості та відповідальності. Ключовим елементом цих механізмів є регулярні зовнішні та внутрішні аудити, які мають на меті перевірку правильності витрачання коштів і достовірності звітності. Включення незалежних аудиторських служб може забезпечити додатковий рівень перевірки, необхідний для виявлення будь-яких неправомірних дій чи неефективності у використанні ресурсів. Такий підхід сприяє створенню сильної та стійкої основи для ефективного та прозорого відновлення країни, гарантуючи, що кожна гривня допомоги вносить свій вклад у досягнення більшого блага.

Співпраця з місцевими органами влади в рамках відновлювальних заходів є фундаментальним аспектом для гарантування, що міжнародна допомога досягає своїх цілей ефективно та справедливо. Інтеграція місцевих

управлінських структур у процес планування та виконання проектів забезпечує більш точне визначення потреб спільнот та призводить до більш адекватного та цільового використання ресурсів. Така колаборація не лише сприяє більш глибокому розумінню місцевих умов і викликів, але й зміцнює легітимність та прийнятність зусиль із відновлення, забезпечуючи їх відповідність реальним потребам громад. Для ефективного впровадження міжнародних ініціатив на місцевому рівні важливим є створення механізмів постійної взаємодії та зворотного зв'язку з громадами. Це може включати регулярні зустрічі, робочі групи та публічні слухання, де місцеве населення може висловити свої думки та запропонувати корективи до існуючих планів. Використання цифрових платформ для збору даних та моніторингу проектів також може значно підвищити прозорість та залучення громадськості, сприяючи створенню більш довірчих та стійких відносин між міжнародними організаціями, місцевою владою та населенням.

У відновленні української економіки після війни, регіональні та місцеві рівні виявляються ключовими у реалізації стратегій та управлінні розвитком. Центральна влада має відповідальність за прийняття стратегічних рішень, визначення головних напрямів економічного розвитку, тоді як місцева влада забезпечує конкретне виконання цих стратегій на місцях. Для забезпечення ефективного відновлення рекомендується низка заходів, спрямованих на підтримку місцевого розвитку та залучення місцевих ресурсів. Спочатку, важливою є активна роль місцевих органів у формуванні стратегій регіонального розвитку. Це включає сприяння створенню та втіленню стратегій, які відповідають потребам та можливостям конкретних територій. Далі, необхідно активно розвивати стратегічне планування та програми розвитку, які б охоплювали середньо та довгострокові перспективи інвестування та розвитку.

Додатково, розширення фінансової бази місцевого самоврядування та розробка правових механізмів для підтримки бізнесу можуть стимулювати

економічний розвиток у регіонах. Також, важливо активно розвивати міжрегіональну співпрацю та участь у програмах з країнами Європейського Союзу, що сприятиме обміну досвідом та підтримці важливих проектів. Ці заходи разом сприятимуть сталому та збалансованому розвитку української економіки після війни.

Європейський банк реконструкції і розвитку (ЄБРР) відіграє ключову роль у економічному розвитку України, активно інвестуючи в країну. Ці інвестиції є частиною більшої стратегії підтримки реформ, стимулювання зростання та зміцнення стабільності в регіоні. З 2022 року ЄБРР розпочав або продовжив фінансування ряду значущих проектів, спрямованих на поліпшення інфраструктури, підтримку малого та середнього бізнесу, а також на зелену енергетику та інші критично важливі сектори економіки. Вклад ЄБРР у ці проекти відіграє важливу роль у сприянні довгостроковому розвитку України і її інтеграції в європейські економічні структури:

- 1. Міський транспорт:** ЄБРР надав Києву кредит у розмірі 50 мільйонів євро. Ці кошти призначені для оновлення парку метрополітену з метою підвищення його ефективності, безпеки та екологічності. Завдяки цьому проекту очікується, що більше мешканців столиці зможуть пересісти з особистих автомобілів на комфортабельний та модернізований громадський транспорт, що сприятиме зниженню заторів та забруднення повітря.
- 2. Теплопостачання:** За іншим проектом ЄБРР виділив Києву 140 мільйонів євро для модернізації системи централізованого опалення та гарячого водопостачання. Ці заходи націлені на покращення надійності постачання, зменшення втрат тепла і зниження викидів шкідливих речовин.
- 3. Енергоефективність:** У Дніпрі ЄБРР реалізує проект, який включає в себе реконструкцію близько 100 громадських будівель для підвищення їхньої енергоефективності. Проект фінансується за рахунок залучення гранту у

розмірі 5,5 мільйона євро від E5P та додаткового кредиту у розмірі 25 мільйонів євро. Це покращить теплоізоляцію будівель та зменшить енергоспоживання.

4. **Залізничний транспорт:** Українські залізниці отримали від ЄБРР кредит у розмірі 200 мільйонів євро, що сприятиме модернізації та розвитку залізничної інфраструктури в країні. Це важливий крок для підвищення ефективності та безпеки залізничних перевезень.

В загальному підсумку, в 2022-2023 роках ЄБРР планує вкласти в Україну 3 мільярди євро. Ці інвестиції включатимуть як пряме фінансування, так і кошти, що мобілізуються через партнерські банки. Вони спрямовані на підтримку реальної економіки країни через важливі інвестиції в інфраструктуру, енергетику, продовольчу безпеку, торгівлю та підтримку приватного сектору.

Висновки до 3 розділу

У третьому розділі кваліфікаційної роботи бакалавра було надано аналіз перспектив активізації ролі міжнародних та регіональних економічних організацій у повоєнному відновленні економіки України. Розглядалися можливості підвищення ефективності використання ресурсів з боку цих організацій. Проаналізовано різноманітні стратегії та інструменти, які можуть бути використані для оптимізації процесів відновлення та обговорюються концептуальні напрями участі міжнародних та регіональних економічних організацій у повоєнному сталому розвитку економіки України.

Були узагальнені чинники, які допоможуть вплинути на економічне майбутнє України. Були детально розглянуті перспективи підвищення ефективності використання ресурсів цих організацій у відновленні української економіки та проаналізовано можливості впровадження нових стратегій,

спрямованих на сталий розвиток країни та забезпечення її економічного зростання.

Було систематизовано аналіз перспектив активізації ролі міжнародних та регіональних економічних організацій у відновленні економіки України після періоду конфлікту. Розглянуті можливості підвищення ефективності використання ресурсів у відновленні української економіки. Виявлені ключові стратегії та підходи, які можуть сприяти оптимізації процесів відновлення та забезпеченню стійкого економічного зростання та виділені ключові аспекти та стратегії, спрямовані на поліпшення якості життя громадян.

Було надано характеристику потенційних перспектив підвищення ефективності використання ресурсів міжнародних та регіональних економічних організацій у відновленні української економіки. Також розглянуті концептуальні напрями участі цих організацій у сталому розвитку економіки України після періоду конфлікту.

ВИСНОВКИ

У першому розділі кваліфікаційної роботи бакалавра було надано визначення сутності поняття міжнародних та регіональних економічних

організацій у забезпеченні економічної стабільності та зниженні бідності, акцентуючи на їх вкладі в розвиток людського капіталу та екології. Вказано на необхідність інновацій та глобальної співпраці для адаптації до економічних викликів та досягнення сталого розвитку.

Було узагальнено чинники впливу міжнародних і регіональних організацій на глобалізацію, інтеграцію та міждержавну співпрацю сприяють стабільності, економічному зростанню і зниженню бідності. Їхні зусилля у розвитку людського капіталу, охороні довкілля і економічному прогресі створюють умови для міжнародної торгівлі і інвестицій, підкреслюючи значення неперервної глобальної співпраці для сталого розвитку і вирішення майбутніх викликів.

Було систематизовано вплив міжнародних та регіональних економічних організацій на глобальну економіку, сприяючи зростанню, охороні довкілля, і розвитку людського потенціалу, а також відкривають шляхи для торгівлі та інвестицій. Історичні успіхи, як План Маршалла і японське диво, вказують на значення співпраці і інвестицій в людський капітал. Підкреслено, що активізація глобальної співпраці критично важлива для вирішення міжнародних викликів і стабільного розвитку.

Було надано характеристику важливості міжнародних та регіональних економічних організацій у формуванні умов для глобалізації, економічної інтеграції та взаємодії між країнами, сприяючи стабільності, зменшенню бідності та поліпшенню життя. Історія показує значущість співпраці та інвестицій для адаптації до змін глобального контексту, підкреслюючи необхідність спільних зусиль для вирішення викликів і забезпечення прогресу.

У другому розділі кваліфікаційної роботи бакалавра було надано визначення сутності поняття економічного відновлення та розвитку України, зосередившись на визначальних чинниках, які впливають на цей процес. Було розглянуто аналіз макроекономічних викликів, таких як державний борг та

бідність. Визначено роль реформ та міжнародної підтримки в стабілізації економіки та подальшому зростанні.

Були узагальнені чинники, що впливають на економічне майбутнє України, яке залежить від ключових аспектів: макроекономічного стану, фінансової стабільності, та впровадження реформ.

Реальний та Номінальний ВВП України у 2022 році склали 3865780 млн. грн та 5191028 млн. грн. У порівнянні з минулим роком, ВВП становить 4363582 млн. грн. та 5459574 млн. грн. відповідно. З цього можна зазначити, що реальний ВВП протягом року зменшився на 11.4 %, а номінальний ВВП на 4.92%. Це може свідчити про економічні виклики, можливо пов'язані з війною, глобальними економічними умовами або іншими факторами.

Було проаналізовано інфляцію у 2022 та 2023 роках та визначено, що показники індексу інфляції на 2022 р. становить 126.6%, а на 2023 р. - 105.1%. Інфляція у 2023 році помітно знизилася порівняно з 2022 роком. Це може бути результатом економічної стабілізації, ефективної монетарної політики, зниження цін на ключові товари, або поліпшення постачання товарів. На ситуацію з безробіттям в Україні у 2023 році глибоко впливає війна, що призводить до значного переміщення робочої сили та зростання рівня безробіття.

Станом на кінець 2023 року, було визначено, що кількість зареєстрованих безробітних в Україні становить 96.1 тис.ос. У порівнянні з початком року, у січні, кількість осіб становила 166 тис.ос. , що майже на 69.9 тис.ос. більше.

Виклики, посилені військовими діями та глобальними економічними складнощами, вимагають від України адаптації та розвитку. Економічне відновлення потребує міжнародної підтримки та стратегічного планування, а роль регіональних економічних організацій визначається як критична для довгострокового прогресу та економічного розвитку.

Проаналізовано сектори експорту та імпорту України у 2023 році. Головними категорії товарного імпорту є машини, продукція хімпrome та паливо – загальна сума склала 63.5 млрд. дол., тоді як обсяги експорту досягли 36 млрд. дол. – продовольство, метали та машини.

Аналіз державного боргу України дозволяє не тільки оцінити поточний стан економіки та її здатність виконувати зобов'язання перед кредиторами, але й розробити стратегії для оптимізації боргової політики. Спостерігається чітка тенденція до зростання загального обсягу державного боргу з 37,474.5 млрд грн. у 2011 році до 100,797.1 млрд грн. на початок 2024 року.

Було систематизовано основні аспекти, що визначають шляхи економічного відновлення України були систематизовані з урахуванням викликів, викликаних зовнішніми конфліктами та глобальними трендами, включно зі зростанням держборгу та дефіциту, що вказує на потребу структурних змін. Важливість стійкості фінансової системи, реформ, стабілізації економіки, та збільшення експорту разом із роллю регіональних організацій підкреслює необхідність інвестицій та розвитку інфраструктури для довготривалого прогресу.

Було надано характеристику основним факторам, що впливають на економічне відновлення України, зокрема, наслідкам військових дій та глобальним викликам, які виявили проблеми з держборгом та бюджетним дефіцитом.

У третьому розділі кваліфікаційної роботи бакалавра було надано аналіз перспектив активізації ролі міжнародних та регіональних економічних організацій у повоєнному відновленні економіки України. Розглядалися можливості підвищення ефективності використання ресурсів з боку цих організацій. Проаналізовано різноманітні стратегії та інструменти, які можуть бути використані для оптимізації процесів відновлення та обговорюються

концептуальні напрями участі міжнародних та регіональних економічних організацій у повоєнному сталому розвитку економіки України.

Були узагальнені чинники, які допоможуть вплинути на економічне майбутнє України. Були детально розглянуті перспективи підвищення ефективності використання ресурсів цих організацій у відновленні української економіки та проаналізовано можливості впровадження нових стратегій, спрямованих на сталий розвиток країни та забезпечення її економічного зростання.

Було систематизовано аналіз перспектив активізації ролі міжнародних та регіональних економічних організацій у відновленні економіки України після періоду конфлікту. Розглянуті можливості підвищення ефективності використання ресурсів у відновленні української економіки. Виявлені ключові стратегії та підходи, які можуть сприяти оптимізації процесів відновлення та забезпеченню стійкого економічного зростання та виділені ключові аспекти та стратегії, спрямовані на поліпшення якості життя громадян.

Було надано характеристику потенційних перспектив підвищення ефективності використання ресурсів міжнародних та регіональних економічних організацій у відновленні української економіки. Також розглянуті концептуальні напрями участі цих організацій у сталому розвитку економіки України після періоду конфлікту.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Бочан І.О., Михасюк І.Р. Глобальна економіка: підручник. - К.: Знання, 2007. - 403 с.
2. Воронкова А.Е., Єрохіна Л.В., Рябенко Л.І. Міжнародні економічні організації: навчальний посібник. - К.: ВД „Професіонал”, 2006. - 352 с.
2. Воронкова А.Е., Єрохіна Л.В., Рябенко Л.І. Міжнародні економічні організації: навчальний посібник. - К.: ВД „Професіонал”, 2006. - 352 с.
3. Кухарська Н.О., Харічков С.К. Міжнародна економічна діяльність України: навчальний посібник. - Одіссей, 2006. - 455 с.
4. Красавина Л.Н. Международные валютно-кредитные и финансовые отношения. - М.: Финансы и статистика, 2000. – 320 с.
5. Regional Organisations. URL: <https://is.gd/TdG0lE> (дата звернення 13.11.2023)
6. What are the purposes of international economic organizations? URL: <https://is.gd/cdw83S> (дата звернення 12.11.2023)
7. Економічна інтеграція і глобальні проблеми сучасності (2005). URL: <https://library.if.ua/book/121/8054.html> (дата звернення 02.12.2023)
8. Яка роль МВФ та Світового банку? URL: <https://v.gd/Rbprv5v> (дата звернення 17.11.2023)
9. Група Світового банку. URL: www.worldbank.org (дата звернення 17.11.2023)
10. Циганкова Т.М., Гордєєва Т.Ф. Міжнародні організації. – К., 2001.
11. Колосов Ю.М., Кривчикова Є.С. Международное право. – “Международные отношения”, 2000
12. Економіка України у 2023 році: головне. URL: ces.org.ua (дата звернення 22.01.2024)
13. Міжнародний історичний досвід повоєнної реконструкції економіки: уроки для України. URL: <http://ief.org.ua/wp-content/uploads/2023/05/Mizhnar-istor-dosvid-povojen-rekonstrukcii-uroky-dla-Ukrainy.pdf> (дата звернення 08.12.2023)
14. Валовий внутрішній продукт (ВВП) в Україні 2024. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/gdp/> (дата звернення 15.02.2024)

- 15.Просто про економіку (на основі матеріалів Інфляційного звіту за жовтень 2023 року). URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/prosto-pro-ekonomiku-na-osnovi-materialiv-inflyatsiynogo-zvitu-za-jovten-2023-roku> (дата звернення 15.02.2024)
- 16.Просто про економіку (на основі матеріалів Інфляційного звіту за жовтень 2023 року). URL: <https://voxukraine.org/valovuj-vnutrishnij-produkt-za-2022-rik> (дата звернення 15.02.2024)
- 17.Коментар Національного банку щодо рівня інфляції у 2023 році. URL: <https://is.gd/9Rlskz> (дата звернення 17.02.2024)
- 18.Індекс інфляції. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/index/inflation/2023/> (дата звернення 17.02.2024)
- 19.У Нацбанку назвали кількість зареєстрованих безробітних в Україні. URL: <https://v.gd/EXbPRE> (дата звернення 23.02.2024)
- 20.Кількість зареєстрованих безробітних в Україні впала вдвічі за рік – НБУ. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2023/11/20/706809/> (дата звернення 23.02.2024)
- 21.Гасанов С. С. Міжнародні стандарти статистики державного боргу та їх впровадження в систему управління державними фінансами України. Фінанси України. 2022. № 12. С. 7–47.
- 22.Зовнішній державний борг України. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/debtgov/foreign/> (дата звернення 25.02.2024)
- 23.Виконання державного бюджету України. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/gov/2023/> (дата звернення 25.02.2024)
- 24.Співпраця з міжнародними фінансовими організаціями. URL: <https://is.gd/HbVGmE> (дата звернення 01.03.2024)

25. Україна та МВФ: нова програма в умовах війни. URL: <https://iaa.org.ua/articles/ukrayina-ta-mvf-nova-programa-v-umovah-vijny/> (дата звернення 01.03.2024)
26. Співробітництво України з міжнародними фінансовими інституціями. URL: <https://nato.mfa.gov.ua/pro-ukrayinu/ekonomichne-spivrobitnictvo/spivrobitnictvo-ukrayini-z-mizhnarodnimi-finansovimi-instituciyaми> (дата звернення 01.03.2024)
27. 30 років співпраці зі Світовим банком. URL: <https://v.gd/dXaogg> (дата звернення 01.03.2024)
28. Європейський банк реконструкції та розвитку. URL: <https://v.gd/NPTe0P> (дата звернення 02.03.2024)
29. Структурні реформи, які здатні змінити Україну. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/05/31/687649/> (дата звернення 02.03.2024)
30. Індекс реформ: які зміни до законодавства прийняли в другому кварталі 2023 року. URL: https://lb.ua/blog/voxukraine/567464_indeks_reform_yaki_zmini.html (дата звернення 02.03.2024)
31. Топ 10 реформ для зростання економіки: успіхи та провали Парламенту за 3 роки. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/11/1/693306/> (дата звернення 02.03.2024)
32. Огляд програм Європейського Союзу, доступних для заявників з України. URL: <https://eef.org.ua/wp-content/uploads/2024/02/Posibnyk-Oglyad-program-YES-dostupnyh-dlya-zayavnykiv-z-Ukrai-ny.pdf> (дата звернення 05.03.2024)
33. У 2023 році Україна отримала 18 млрд євро макрофінансової допомоги від ЄС, майже половину від загального обсягу зовнішнього фінансування бюджету. URL: https://mof.gov.ua/uk/news/ukraine_received_eur_18_billion_in_macro-

- financial_assistance_from_the_eu_in_2023_almost_half_of_the_total_external_budget_financing-4353 (дата звернення 05.03.2024)
- 34.Співробітництво в рамках ОЧЕС. URL: <https://mfa.gov.ua/mizhnarodni-vidnosini/oches/spivrobitnictvo-v-ramkah-oches> (дата звернення 07.03.2024)
- 35.Зеленський виступив на саміті ПАЧЕС. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-politics/3787682-zelenskij-vistupiv-na-samiti-paces-organizacii-potriben-perezapusk.html> (дата звернення 07.03.2024)
- 36.Вишеградська четвірка й Україна: еволюція стосунків і їх сучасні безпекові виміри. URL: <https://eprints.oa.edu.ua/id/eprint/8342/1/190-202.pdf> (дата звернення 06.03.2024)
- 37.В ініціативи «Три моря» величезні перспективи. URL: <http://www.golos.com.ua/article/348390> (дата звернення 06.03.2024)
- 38.Рада директорів МВФ ухвалила програму розширеного фінансування для України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/rada-direktoriv-mvf-uhvalila-programu-rozshirenogo-finansuvannya-dlya-ukrayini-obsyagom-156-mlrd-dol-ssha-ta-zatverdila-pershiy-transh-u-sumi-27-mlrd-dol-ssha>. (дата звернення 13.03.2024)
- 39.The World Bank. URL: <https://www.worldbank.org/en/home>. (дата звернення 02.04.2024)
- 40.International relations challenges and sustainable development in developing countries after 2022: conceptualization of the risk assessment model / Stevanovic Miroslav – Белград, 2023. – 17 с.
- 41.5 challenges facing global supply chains. URL: <https://www.weforum.org/agenda/2022/09/5-challenges-global-supply-chains-trade/>. (дата звернення 11.04.2024)
- 42.Schlachter B. Key Challenges and Strategies for Local Government / Schlachter Bill – Піттсбург, 2011. – 36 с.

- 43.Половинкіна Р.Ю. Роль міжнародних організацій у боротьбі з корупцією: теоретичний аспект / Половинкіна Р.Ю., 2019. – 6 с.
- 44.Postwar Ukraine: Planning for a Successful and Secure Recovery. URL: <https://www.rand.org/pubs/articles/2024/postwar-ukraine-planning-for-a-successful-and-secure.html>. (дата звернення 11.04.2024)
- 45.Puzyrova P. RECONSTRUCTION OF UKRAINE’S ECONOMY AFTER THE WAR PERIOD. URL: https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/20510/1/IMPER_2022_V2_P147-150.pdf. (дата звернення 11.04.2024)
- 46.Міжнародна допомога Україні: підсумки. URL: <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/mizhnarodna-dopomoha-ukrayini-pidsumky-2023-i-trendy-2024-roku>. (дата звернення 17.04.2024)
- 47.Ємець В. В. ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК У ПОВОЄННИЙ ПЕРІОД В УКРАЇНІ: РЕГІОНАЛЬНИЙ ТА МІСЦЕВИЙ АСПЕКТИ / В. В. Ємець. – 2022. – С. 68–72. (дата звернення 17.04.2024)